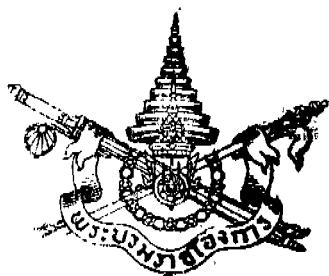

ฉบับพิเศษ หน้า ๑

ตอนที่ ๑๗ เล่ม ๖๖ ราชกิจจานุเบกษา ๒๓ มีนาคม ๒๔๘๒

รัฐธรรมนูแห่งราชอาณาจักรไทย

ในพระปรมาภิไธยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช
คณะองคมนตรี ในหน้าที่คณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์

รังสิต กรมชุนชัยนาทนเรนทร

อดงกฏ

ทานีนิวัต

พระยามานวราชเสวี

อดุลยเดชจรัส

ตราไว้ ณ วันที่ ๒๓ มีนาคม พุทธศักราช ๒๔๘๒

เป็นปีที่ ๔ ในรัชกาลปัจจุบัน

ฉบับพิเศษ หน้า ๒

ตอนที่ ๑๗ เล่ม ๖๖ ราชกิจจานุเบกษา ๒๓ มีนาคม ๒๔๘๒

ศกมัสตุ พระพุทธศาสนกาลเป็นอดีตกาล ๒๔๘๒
พรรษา ปัจจุบันนสมัย จันทรคตินิยม อุตกสมพัตสร ผักคุณ
มาส ภาพบัณห์ ทศมีดิถี สุริยคติกาล มีนาคมมาส
เทวีสตีมสุรทิน พุทธวาร โดยกาลบริจเฉท

สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ทรงพระกรุณา
โปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้ประกาศ ความพระราชปรารภ
ว่า จำเดิมแต่สมเด็จพระบรมปิตุลาธิราช พระบาทสมเด็จพระ
พระปรเมนทรมหาปราชาธิปก พระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรง
พระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมพระราชทานรัฐธรรมนูญ
แห่งราชอาณาจักรไทย ณ วันที่ ๑๐ ธันวาคม พุทธศักราช
๒๔๗๕ สถาปนาระบอบการปกครองประชาธิปไตยขึ้นเป็น
ครั้งแรกในประเทศไทยแล้วนั้น เหตุการณ์บ้านเมืองได้
วิวัฒนาการมาโดยลำดับ จำต้องเปลี่ยนแปลงแก้ไขรัฐ
ธรรมนูญให้อนุโลมตามกาลนิยม จึง ณ วันที่ ๑๐ พฤษภาคม
พุทธศักราช ๒๔๘๘ ในรัชสมัยสมเด็จพระบรมเชษฐาธิราช
พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล ได้ทรงพระ
กรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้ตรารัฐธรรมนูญแห่งราช

ฉบับพิเศษ หน้า ๓

ตอนที่ ๑๗ เล่ม ๖๖ ราชกิจจานุเบกษา ๒๓ มีนาคม ๒๔๘๒

อาณาจักรไทยใช้แทนรัฐธรรมนูญฉบับเดิม ครั้นต่อมาใน
รัชกาลปัจจุบัน บังเกิดความจำเป็นต้องเลิกใช้รัฐธรรมนูญ
ฉบับนั้น จึง ณ วันที่ ๘ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๔๘๐
ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้ประกาศใช้
รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) ไปพลาง
ก่อน จนกว่าจะได้ตรารัฐธรรมนูญขึ้นใช้เป็นการถาวรสืบไป

และเพื่ออนุโลมตามแบบแผนฝ่ายปรสมย์ ได้ทรงพระ
กรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้ตรารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) แก้ไขเพิ่มเติม ตั้งสภาร่าง
รัฐธรรมนูญขึ้นเป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์ของไทย ประกอบ
ด้วยสมาชิกสี่สิบคนซึ่งรัฐสภาเลือกตั้งจากสมาชิกวุฒิสภาสิบ
คน จากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสิบคน และจากบุคคลภายนอก
ผู้มีคุณสมบัติต่าง ๆ กันสี่ประเภท ประเภทละห้าคน ครั้น
ณ วันที่ ๑๒ กรกฎาคม พุทธศักราช ๒๔๘๑ ได้ทรงพระ
กรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้เปิด สภาร่างรัฐธรรมนูญ
และตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา สภาร่างรัฐธรรมนูญได้ดำเนินการ
พิจารณาปรึกษาหารือหลักการใหญ่ ๆ อันสมควรประมวลไว้

ฉบับพิเศษ หน้า ๔

ตอนที่ ๑๗ เล่ม ๖๖ ราชกิจจานุเบกษา ๒๓ มีนาคม ๒๔๘๒

ในรัฐธรรมนูญ เป็นต้นว่า วางหลักประกันสิทธิและเสรีภาพ
ของชนชาวไทยให้มั่นคงยิ่งขึ้น กำหนดแนวนโยบายแห่ง
รัฐ เพื่อช่วยรักษาไว้ซึ่งความต่อเนื่องกัน โดยสม่ำเสมอในการ
บริหารราชการ แก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติว่าด้วยอำนาจหน้าที่
ของวุฒิสภาบางประการ ขยายอำนาจรัฐสภาในอันที่จะ
ควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน ปรับปรุงวิธีการเพื่อให้
ฝ่ายนิติบัญญัติกับฝ่ายบริหาร ได้ฟังความคิดเห็นของกันและ
กัน ได้โดยกว้างขวาง กับทั้งแก้ไขอำนาจฝ่ายนิติบัญญัติใน
ส่วนที่เกี่ยวกับการให้ความไว้วางใจฝ่ายบริหารให้เหมาะสมยิ่ง
ขึ้น และเพื่อจะได้ฟังความคิดเห็นของประชาชนประกอบ
การร่างรัฐธรรมนูญ สภาร่างรัฐธรรมนูญได้เปิดโอกาสให้
ประชาชนเข้าฟังการประชุมปรึกษาของสภาได้ตลอดมา กับ
ทั้งได้เลือกสมาชิกของสภาแก่คนตั้งเป็นกรรมาธิการ มี
หน้าที่สดับรับฟังความคิดเห็นของประชาชน แล้วนำเสนอ
ต่อสภา ทั้งเพื่อให้การร่างรัฐธรรมนูญเป็นไปด้วยดี สภาร่าง
รัฐธรรมนูญได้เลือกสมาชิกอีกแก่คนตั้งเป็นกรรมาธิการ มี
หน้าที่พิจารณากร่าง กรรมาธิการได้กร่างขึ้นตามหลักการ

ฉบับพิเศษ หน้า ๕

ตอนที่ ๑๓ เล่ม ๖๖ ราชกิจจานุเบกษา ๒๓ มีนาคม ๒๔๘๒

ที่สภาร่างรัฐธรรมนูญได้วางไว้ และได้ตรวจพิจารณาบทรัฐธรรมนูญฉบับพุทธศักราช ๒๔๗๕ ตลอดทั้งที่ได้แก้ไขเพิ่มเติมต่อ ๆ มาจนถึงฉบับที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน เมื่อเห็นว่าบทมาตราใดยังใช้ได้ ก็นำมาประมวลไว้ในรัฐธรรมนูญนี้ และโดยที่การบ้านเมืองทั้งภายในภายนอกได้เปลี่ยนแปลงไปหลายสถาน แม้นานาประเทศที่มีรัฐธรรมนูญใช้มานานแล้ว ก็ยังได้ดัดแปลงให้เหมาะสมกับกาลสมัย กรรมการจึงได้ค้นคว้าพิจารณารัฐธรรมนูญของนานาประเทศประกอบด้วย เมื่อได้ยกร่างขึ้นแล้ว กรรมการได้เสนอร่างนั้นต่อสภาร่างรัฐธรรมนูญ สภาร่างรัฐธรรมนูญได้พิจารณาตรวจแก้ร่างที่กรรมการนำเสนอโดยถี่ถ้วน แล้วได้พิจารณาบททวนโดยละเอียดอีกครั้งหนึ่ง เห็นชอบพร้อมกันเป็นอันเสร็จสิ้นแต่ ณ วันที่ ๒๕ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๔๘๑ จึงได้ส่งร่างรัฐธรรมนูญไปยังรัฐสภา รัฐสภาได้พิจารณาปรึกษาเห็นชอบด้วย ลงมติให้นำขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อพระราชทานให้ใช้เป็นรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยสืบไป ได้ทรงพระราชวิจารณ์โดยตลอด และทรงพระราชดำริเห็นพ้องต้องตามมติของรัฐสภาแล้ว

ฉบับพิเศษ หน้า ๖

ตอนที่ ๑๗ เล่ม ๖๖ ราชกิจจานุเบกษา ๒๓ มีนาคม ๒๔๘๒

จึงมีพระบรมราชโองการดำรัสเหนือเกล้าเหนือกระหม่อม ให้ตรารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับนี้ขึ้นไว้ ให้ใช้แทนรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) ซึ่งได้ตราไว้ ณ วันที่ ๘ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๔๘๐ นั้น ตั้งแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ขอปวงชนชาวไทยจงร่วมจิตต์ร่วมใจสมัครสโมสรเป็นเอกฉันท์ ในอันจะรักษาปฏิบัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยนี้ เพื่อความดำรงคงอยู่ด้วยดีแห่งระบอบประชาธิปไตย ในรัฐสภาอาณาจักร และนำมาซึ่งความผาสุกสิวิสวัสดิ์สรรพพัฒนาชัยมงคล เอนกสุภผลสกลเกียรติยศสถาพร แก่อาณาประชาราษฎร์ของพระองค์ สมดังพระบรมราชประสงค์ จงทุกประการ

หมวด ๑

บททั่วไป

มาตรา ๑ ประเทศไทยเป็นราชอาณาจักรอันหนึ่งอันเดียว จะแบ่งแยกไม่ได้

มาตรา ๒ ประเทศไทยมีการปกครองระบอบประชาธิปไตย มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

ฉบับพิเศษ หน้า ๗

ตอนที่ ๑๗ เล่ม ๖๖ ราชกิจจานุเบกษา ๒๓ มีนาคม ๒๔๘๒

มาตรา ๓ อำนาจอธิปไตยมาจากปวงชนชาวไทย พระมหากษัตริย์ผู้เป็นประมุขทรงใช้อำนาจนั้นแต่โดยบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ

มาตรา ๔ บุคคลย่อมได้มาและเสียไปซึ่งสัญชาติไทยตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายว่าด้วยสัญชาติ

หมวด ๒

พระมหากษัตริย์

มาตรา ๕ องค์พระมหากษัตริย์ดำรงอยู่ในฐานะอันเป็นที่เคารพสักการ ผู้ใดจะละเมิดมิได้

มาตรา ๖ ผู้ใดจะกล่าวหาหรือฟ้องร้องพระมหากษัตริย์ในทางใด ๆ มิได้

มาตรา ๗ พระมหากษัตริย์ทรงเป็นพุทธมามกะ และทรงเป็นอัครศาสนูปถัมภก

มาตรา ๘ พระมหากษัตริย์ทรงใช้อำนาจนิติบัญญัติทางรัฐสภา

มาตรา ๙ พระมหากษัตริย์ทรงใช้อำนาจบริหารทางคณะรัฐมนตรี

ฉะบับพิเศษ หน้า ๘

ตอนที่ ๑๗ เล่ม ๖๖ ราชกิจจานุเบกษา ๒๓ มีนาคม ๒๔๕๒

มาตรา ๑๐ พระมหากษัตริย์ทรงใช้อำนาจตุลาการทางศาล

มาตรา ๑๑ พระมหากษัตริย์ทรงดำรงตำแหน่งจอมทัพไทย ทรงเป็นผู้บังคับบัญชาสูงสุดของทหารทั้งปวง

มาตรา ๑๒ พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจที่จะสถาปนาฐานันดรศักดิ์ และพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์

มาตรา ๑๓ พระมหากษัตริย์ทรงเลือกและแต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิเป็นประธานองคมนตรีคนหนึ่งและองคมนตรีอื่นไม่มากกว่าแปดคนประกอบเป็นคณะองคมนตรี

คณะองคมนตรีมีหน้าที่ถวายความเห็นต่อพระมหากษัตริย์ในพระราชกรณียกิจทั้งปวงที่พระมหากษัตริย์ทรงปรึกษา และมีหน้าที่อื่นตามที่บัญญัติในรัฐธรรมนูญนี้

มาตรา ๑๔ การเลือกและแต่งตั้งองคมนตรีก็ดี การให้ของคมนตรีพ้นจากตำแหน่งก็ดี ให้เป็นไปตามพระราชอัชฌาศัย

ฉบับพิเศษ หน้า ๕

ตอนที่ ๑๗ เล่ม ๖๖ ราชกิจจานุเบกษา ๒๓ มีนาคม ๒๔๘๒

ให้ประธานรัฐสภาเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้งประธานองคมนตรีหรือให้ประธานองคมนตรีพ้นจากตำแหน่ง และให้ประธานองคมนตรีเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้งองคมนตรีอื่นหรือให้องคมนตรีอื่นพ้นจากตำแหน่ง

มาตรา ๑๕ องคมนตรีต้องไม่เป็นข้าราชการประจำ รัฐมนตรีหรือข้าราชการการเมืองอื่น สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาผู้แทน หรือสมาชิกหรือเจ้าหน้าที่ในพรรคการเมือง และต้องไม่แสดงการฝักใฝ่ในพรรคการเมืองใด ๆ

มาตรา ๑๖ ก่อนเข้ารับหน้าที่ องคมนตรีต้องปฏิญาณตนต่อพระพักตร์พระมหากษัตริย์ ด้วยถ้อยคำดังต่อไปนี้

“ข้าพระพุทธเจ้า (ชื่อผู้ปฏิญาณ) ขอถวายสัตย์ปฏิญาณว่า ข้าพระพุทธเจ้าจะซื่อสัตย์สุจริตและจงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์ (พระบรมนามาภิไธย) และจะปฏิบัติหน้าที่เพื่อประโยชน์ของประเทศและประชาชน ทั้งจะรักษาไว้

ฉะยัทธิพิเศษ หน้า ๑๐

ตอนที่ ๑๗ เล่ม ๖๖ ราชกิจจานุเบกษา ๒๓ มีนาคม ๒๔๕๒

และปฏิบัติตามซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยทุกประการ”

มาตรา ๑๓ องคมนตรีพ้นจากตำแหน่งเมื่อตาย ลาออก หรือมีพระบรมราชโองการให้พ้นจากตำแหน่ง

มาตรา ๑๔ การแต่งตั้งและถอดถอนข้าราชการในพระองค์และสมุหราชองครักษ์ ให้เป็นไปตามพระราชอัชฌาศัย และในกรณีใดที่มีพระบรมราชโองการแต่งตั้งหรือถอดถอน ให้องคมนตรีเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ

มาตรา ๑๕ ในเมื่อพระมหากษัตริย์จะไม่ประทับอยู่ในราชอาณาจักร หรือด้วยเหตุใดเหตุหนึ่งจะทรงบริหารพระราชภาระไม่ได้ จะได้ทรงแต่งตั้งผู้ใดผู้หนึ่งด้วยความเห็นชอบของรัฐสภาเป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ และให้ประธานรัฐสภาเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ

มาตรา ๒๐ ในกรณีที่พระมหากษัตริย์มิได้ทรงแต่งตั้งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ตามความในมาตรา ๑๕ ก็ดี ในกรณีที่พระมหากษัตริย์ไม่สามารถทรงแต่งตั้งผู้สำเร็จราชการ

ตอนที่ ๑๗ เล่ม ๖๖ ราชกิจจานุเบกษา ๒๓ มีนาคม ๒๔๖๒

แทนพระองค์เพราะยังไม่ทรงบรรลุนิติภาวะหรือเพราะเหตุอื่นใดก็ดี ให้คณะองคมนตรีเสนอชื่อผู้ใดคนหนึ่งสมควรดำรงตำแหน่งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ต่อรัฐสภาเพื่อขอความเห็นชอบ เมื่อรัฐสภาให้ความเห็นชอบแล้ว ก็ให้ประธานรัฐสภาประกาศในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์แต่งตั้งผู้นั้นเป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์

มาตรา ๒๑ ในระหว่างที่ไม่มีผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๘ หรือมาตรา ๒๐ ให้ประธานองคมนตรีเป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ไปพลางก่อน

ในกรณีที่ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ซึ่งได้รับการแต่งตั้งตามความในมาตรา ๑๘ หรือมาตรา ๒๐ ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ด้วยเหตุใดเหตุหนึ่ง ให้ประธานองคมนตรีทำหน้าที่ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ชั่วคราว

ในระหว่างที่ประธานองคมนตรีเป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ตามความในวรรคแรกก็ดี ในระหว่างที่ประธานองคมนตรีทำหน้าที่ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ตามความใน

ตอนที่ ๑๗ เล่ม ๖๖ ราชกิจจานุเบกษา ๒๓ มีนาคม ๒๔๘๒

พรรคสองก็ดี ประธานองคมนตรีจะปฏิบัติหน้าที่ในฐานะเป็น
ประธานองคมนตรีมิได้

ในกรณีที่ประธานองคมนตรีไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้
ด้วยเหตุใดเหตุหนึ่ง ให้คณะองคมนตรีเลือกองคมนตรี
คนหนึ่งขึ้นเป็นประธานองคมนตรีชั่วคราว

มาตรา ๒๒ ก่อนเข้ารับหน้าที่ ผู้สำเร็จราชการแทน
พระองค์ซึ่งได้รับการแต่งตั้งตามความในมาตรา ๑๘ หรือ
มาตรา ๒๐ ต้องปฏิญาณตนในที่ประชุมรัฐสภา ด้วยถ้อยคำ
ดังต่อไปนี้

“ข้าพเจ้า (ชื่อผู้ปฏิญาณ) ขอปฏิญาณว่า จะซื่อสัตย์
สุจริตและจงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์ (พระบรมนา
มาภิไธย) และจะปฏิบัติหน้าที่เพื่อประโยชน์ของประเทศและ
ประชาชน ทั้งจะรักษาไว้และปฏิบัติตามซึ่งรัฐธรรมนูญแห่ง
ราชอาณาจักรไทยทุกประการ”

มาตรา ๒๓ การสืบราชสมบัติให้เป็นไปโดยนัยแห่งกฎ
มณเฑียรบาลว่าด้วยการสืบราชสันตติวงศ์ พระพุทธศักราช
๒๔๖๗ และประกอบด้วยความเห็นชอบของรัฐสภา

ตอนที่ ๑๗ เล่ม ๖๖ ราชกิจจานุเบกษา ๒๓ มีนาคม ๒๔๕๒

การยกเลิก หรือ แก้ไข เพิ่มเติม กฎมณเฑียรบาลว่าด้วยการสืบราชสันตติวงศ์ พระพุทธศักราช ๒๔๖๗ จะกระทำมิได้

มาตรา ๒๔ พระมหากษัตริย์ทรงบรรลุนิติภาวะเมื่อพระชนมายุครบสิบแปดปีบริบูรณ์

มาตรา ๒๕ ในกรณีที่ราชบัลลังก์หากว่างลง ให้คณะองคมนตรีเสนอพระนามผู้สืบราชสันตติวงศ์ตามกฎมณเฑียรบาลว่าด้วยการสืบราชสันตติวงศ์ พระพุทธศักราช ๒๔๖๗ ต่อรัฐสภาเพื่อขอความเห็นชอบ เมื่อรัฐสภาให้ความเห็นชอบแล้ว ให้ประธานรัฐสภาอัญเชิญองค์ผู้สืบราชสันตติวงศ์ขึ้นทรงราชย์เป็นพระมหากษัตริย์สืบไป แล้วให้ประธานรัฐสภาประกาศเพื่อให้ประชาชนทราบ

ในระหว่างที่ยังไม่มีประกาศองค์ผู้สืบราชสันตติวงศ์ตามมาตรานี้ ถ้าได้มีการแต่งตั้งผู้ใดเป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ไว้ตามความในมาตรา ๑๘ หรือมาตรา ๒๐ ก็ให้ผู้นั้นปฏิบัติหน้าที่ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ไปพลางก่อน แต่ถ้าไม่มีผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ตั้งกล่าวนั้น ก็ให้

ฉบับพิเศษ หน้า ๑๔

ตอนที่ ๑๗ เล่ม ๖๖ ราชกิจจานุเบกษา ๒๓ มีนาคม ๒๔๕๒

ประธานองคมนตรีเป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ไม่พลาง
ก่อน

ในกรณีที่ประธานองคมนตรีเป็นผู้สำเร็จราชการแทน
พระองค์ตามความในวรรคก่อน ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๒๑
วรรคสามและวรรคสี่มาใช้บังคับ

หมวด ๓

สิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย

มาตรา ๒๖ บุคคลไม่ว่าเหล่ากำเนิดหรือศาสนาใด ย่อม
อยู่ในความคุ้มครองแห่งรัฐธรรมนูญเสมอกัน

มาตรา ๒๗ บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมาย ฐานันดรศักดิ์
โดยกำเนิดก็ดี โดยแต่งตั้งก็ดี โดยประการอื่นใดก็ดี ไม่
กระทำให้เกิดเอกสิทธิ์อย่างใดเลย

มาตรา ๒๘ บุคคลย่อมมีเสรีภาพบริบูรณ์ ในการถือ
ศาสนา นิกายของศาสนา หรือลัทธินิยมในทางศาสนา และ
ย่อมมีเสรีภาพในการปฏิบัติพิธีกรรมตามความเชื่อถือของตน
เมื่อไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อหน้าที่ของพลเมือง และไม่เป็นการขัด
ขวางต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน

ฉบับพิเศษ หน้า ๑๕

ตอนที่ ๑๗ เล่ม ๖๖ ราชกิจจานุเบกษา ๒๓ มีนาคม ๒๕๕๒

ในการใช้เสรีภาพดังกล่าวในวรรคก่อน บุคคลย่อมได้
ระดับความคุ้มครองมิให้รัฐกระทำการใด ๆ อันเป็นการรอน
สิทธิหรือเสรีประโยชน์อันควรมีควรได้ เพราะเหตุที่ถือ
ศาสนา นิกายของศาสนา หรือลัทธินิยมในทางศาสนา หรือ
ปฏิบัติพิธีกรรมตามความเชื่อถือ แตกต่างจากบุคคลอื่น

มาตรา ๒๘ บุคคลจะไม่ต้องรับโทษอาญา เว้นแต่จะ
ได้กระทำการอันกฎหมายซึ่งใช้อยู่ในเวลาที่กระทำนั้นบัญญัติ
เป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่บุคคล
นั้นจะหนักกว่าโทษที่กำหนดไว้ในกฎหมายซึ่งใช้อยู่ในเวลา
ที่กระทำความผิดมิได้

มาตรา ๓๐ ในคดีอาญา ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้อง
หาหรือจำเลยไม่มีความผิด

ก่อนที่จะมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้
กระทำความผิด จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำ
ความผิดมิได้

คำขอประกันผู้ต้องหาหรือจำเลย ในคดีอาญาจะต้อง
ได้รับการพิจารณา และจะเรียกหลักประกันจนเกินควรแก่

ฉบับพิเศษ หน้า ๑๖

ตอนที่ ๑๗ เล่ม ๖๖ ราชกิจจานุเบกษา ๒๓ มีนาคม ๒๔๕๒

กรณีมิได้ การไม่ให้ประกันต้องอาศัยเหตุตามหลักเกณฑ์ที่
บัญญัติไว้โดยเฉพาะในกฎหมาย และจะต้องแจ้งเหตุที่
ไม่ให้ประกันแก่ผู้ต้องหาหรือจำเลยทราบ

บุคคลผู้ถูกคุมขังหรือถูกจำคุก ย่อมมีสิทธิที่จะได้รับ
การเยี่ยมชมตามสมควร

มาตรา ๓๑ บุคคลย่อมมีเสรีภาพบริบูรณ์ในร่างกาย

การจับกุมคุมขังหรือตรวจค้นตัวบุคคลไม่ว่าในกรณีใด ๆ
จะกระทำได้อีกแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย
แต่ผู้ที่ถูกจับกุมหรือถูกตรวจค้นจะต้องได้รับแจ้งเหตุ พร้อม
ด้วยรายละเอียดตามสมควร ในการที่ถูกจับหรือถูกตรวจค้น
โดยไม่ชักช้า และผู้ถูกคุมขังย่อมมีสิทธิที่จะพบและปรึกษา
ทนายความเป็นการเฉพาะตัวได้

ในกรณีที่มีการคุมขังตัวบุคคล ผู้ถูกคุมขังเองก็ดี
พนักงานอัยการก็ดี บุคคลอื่นใดเพื่อประโยชน์ของผู้ถูก
คุมขังก็ดี มีสิทธิร้องต่อศาลท้องถิ่นซึ่งมีอำนาจพิจารณาคดี
อาญาว่าการคุมขังเป็นการมิชอบด้วยกฎหมาย เมื่อมีคำร้อง
เช่นว่านี้ ให้ศาลดำเนินการได้ส่วนฝ่ายเดียวโดยด่วน ถ้าเห็น

ระเบียบพิเศษ หน้า ๑๒

ตอนที่ ๑๗ เล่ม ๖๖ ราชกิจจานุเบกษา ๒๓ มีนาคม ๒๔๘๒

ว่าคำร้องนั้นมีมูล ศาลมีอำนาจสั่งผู้คุมขังให้นำตัวผู้ถูกคุมขังมาศาลโดยพลัน และถ้าผู้คุมขังแสดงให้เป็นที่พอใจของศาลไม่ได้ว่าการคุมขังเป็นการชอบด้วยกฎหมาย ก็ให้ศาลส่งปล่อยตัวผู้ถูกคุมขังไปทันที

มาตรา ๓๒ การเกณฑ์แรงงาน จะกระทำได้อีกแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อประโยชน์ในการป้องกันภัยพิบัติสาธารณะอันมีมาเป็นการฉุกเฉิน หรือโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายซึ่งบัญญัติให้กระทำได้ในระหว่างเวลาที่ประเทศอยู่ในภาวะการรบหรือการสงคราม หรือในระหว่างเวลาที่มีพระบรมราชโองการประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน หรือในระหว่างเวลาที่มีประกาศใช้กฎอัยการศึก

มาตรา ๓๓ บุคคลย่อมมีเสรีภาพบริบูรณ์ในเคหสถาน บุคคลย่อมได้รับความคุ้มครองในการที่จะอยู่อาศัยและครอบครองเคหสถานโดยปรกติสุข การเข้าไปในเคหสถานโดยปราศจากความยินยอมของผู้ครอบครองก็ดี การตรวจ

ฉบับพิเศษ หน้า ๑๘

ตอนที่ ๑๗ เล่ม ๖๖ ราชกิจจานุเบกษา ๒๓ มีนาคม ๒๔๘๒

กันเทศสถานก็ดี จะกระทำได้อีกแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

มาตรา ๓๔ สิทธิของบุคคลในทรัพย์สินย่อมได้รับความคุ้มครอง ขอบเขตต์และการจำกัดสิทธิเช่นนี้ย่อมเป็นไปตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

การสืบทอดยกย่อมได้รับความคุ้มครอง สิทธิของบุคคลในการสืบทอดยกย่อมเป็นไปตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

การเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ จะกระทำได้อีกแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อการอันเป็นสาธารณูปโภค หรือการอันจำเป็นในการป้องกันประเทศโดยตรง หรือการได้มาซึ่งทรัพยากรธรรมชาติ และต้องชดใช้ค่าทำขวัญอันเป็นธรรมแก่เจ้าของ ตลอดจนผู้ทรงสิทธิตามที่ระบุไว้ในกฎหมายว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ บรรดาที่ได้รับความเสียหายในการเวนคืนนั้นด้วย

การที่เจ้าหน้าที่ของรัฐจะเข้าใช้หรือครอบครองอสังหาริมทรัพย์ของบุคคลก็ดี การโอนกรรมสิทธิ์ในอสังหาริมทรัพย์ของบุคคลมาเป็นของรัฐก็ดี ถ้ามิใช่ด้วยความยินยอมของ

ฉบับพิเศษ หน้า ๑๘

ตอนที่ ๑๗ เล่ม ๖๖ ราชกิจจานุเบกษา ๒๓ มีนาคม ๒๕๕๒

บุคคลนั้น จะกระทำได้อีกแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อประโยชน์ในการรักษาความปลอดภัยของสาธารณชน หรือเพื่อป้องกันภัยพิบัติสาธารณะ และต้องชดใช้ค่าทดแทนอันเป็นธรรมแก่ผู้ได้รับความเสียหายด้วย

มาตรา ๓๕ บุคคลย่อมมีเสรีภาพวิบุรณะในการพูด การเขียน การพิมพ์ และการโฆษณา

การจำกัดเสรีภาพเช่นว่านี้ จะกระทำได้อีกแต่โดยบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อคุ้มครองเสรีภาพของบุคคลอื่น หรือเพื่อหลีกเลี่ยงภาวะคับขัน หรือเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อป้องกันความเสื่อมทรามทางจิตใจของชุมชน

การปิดโรงพิมพ์หรือห้ามทำการพิมพ์เพื่อบั่นรอนเสรีภาพตามมาตรานี้ จะกระทำมิได้

การให้เสนอเรื่องหรือข้อความในหนังสือพิมพ์ไปให้เจ้าหน้าที่ตรวจก่อนโฆษณา จะกระทำมิได้ เว้นแต่จะกระทำในระหว่างเวลาที่ประเทศอยู่ในภาวะการรบหรือการสงคราม

ฉบับพิเศษ หน้า ๒๐

ตอนที่ ๑๑ เล่ม ๖๖ ราชกิจจานุเบกษา ๒๓ มีนาคม ๒๔๕๒

หรือในระหว่างเวลาที่มีพระบรมราชโองการประกาศสถานะ
การณ้ฉุกเฉิน หรือในระหว่างเวลาที่มีประกาศใช้กฎ
อัยยการศึก แต่ทั้งนี้จะต้องกระทำโดยอาศัยอำนาจตาม
บทบัญญัติแห่งกฎหมายซึ่งได้ตราขึ้นตามความในวรรคสอง

การให้เงินหรือทรัพย์สินอย่างอื่นอุดหนุนหนังสือพิมพ์
รัฐจะกระทำมิได้

มาตรา ๓๖ บุคคลย่อมมีเสรีภาพบริบูรณ์ในการศึกษา
อบรม เมื่อการศึกษานั้นไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อหน้าที่ของ
พลเมืองตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาอบรม และไม่ขัดต่อ
กฎหมายว่าด้วยการจัดสรรสถานศึกษา

สถานศึกษาของรัฐและของเทศบาล ต้องให้ความ
เสมอภาคแก่บุคคลในการเข้ารับการศึกษาอบรมตามความ
สามารถของบุคคลนั้น ๆ

มาตรา ๓๗ บุคคลย่อมมีเสรีภาพบริบูรณ์ในการชุมนุม
โดยสงบและปราศจากอาวุธ

การจำกัดเสรีภาพเช่นว่านี้ จะกระทำได้ก็แต่โดยบท
บัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะ ในกรณีการชุมนุมสาธารณะ และ

ฉบับพิเศษ หน้า ๒๐

ฉบับที่ ๑๑ เล่ม ๖๖ ราชกิจจานุเบกษา ๒๓ มีนาคม ๒๔๘๒

เพื่อคุ้มครองความสะดวกของประชาชนที่จะใช้ที่สาธารณะ หรือเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยในระหว่างเวลาที่ประเทศ อยู่ในภาวะการรบหรือการสงคราม ในระหว่างเวลาที่มีพระบรมราชโองการประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน หรือในระหว่างเวลาที่มีประกาศใช้กฎอัยการศึก

มาตรา ๓๘ บุคคลย่อมมีเสรีภาพบริบูรณ์ในการรวมกันเป็นสมาคม เมื่อมีวัตถุประสงค์ไม่เป็นการฝ่าฝืนกฎหมาย

การจัดตั้งและการดำเนินกิจการของสมาคมย่อมเป็นไปตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

มาตรา ๓๙ บุคคลย่อมมีเสรีภาพบริบูรณ์ในการรวมกันเป็นพรรคการเมือง เพื่อดำเนินการในทางการเมืองโดยวิถีทางประชาธิปไตย และไม่ขัดต่อระบอบการปกครองตามรัฐธรรมนูญนี้

บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่เกี่ยวกับสมาคมจะนำมาใช้บังคับแก่พรรคการเมืองมิได้

มาตรา ๔๐ บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการสื่อสารถึงกันโดยทางไปรษณีย์ หรือทางอื่นที่ชอบด้วยกฎหมาย

ฉบับพิเศษ หน้า ๒๒

ตอนที่ ๑๗ เล่ม ๖๖ ราชกิจจานุเบกษา ๒๗ มีนาคม ๒๔๘๒

การตรวจ การกัก หรือการเปิดแพคเกจหมาย โทรเลข
โทรศัพท หรือสิ่งสื่อสารอื่นใดที่บุคคลมีติดต่อกัน จะ
กระทำได้อีกแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอภาคในการใช้การสื่อสารที่จัดไว้
เป็นบริการสาธารณะ

มาตรา ๔๑ บุคคลย่อมมีเสรีภาพบริบูรณ์ในการเลือก
ถิ่นที่อยู่ภายในราชอาณาจักรและในการประกอบอาชีพ

การจำกัดเสรีภาพเช่นว่านี้ จะกระทำได้อีกแต่โดยบท
บัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อความปลอดภัยของประเทศ
เศรษฐกิจแห่งชาติ หรือสวัสดิภาพของประชาชน หรือ
เพื่อรักษาความสัมพันธ์ในครอบครัว

การเนรเทศบุคคลผู้มีสัญชาติไทยออกนอกราชอาณาจักร
จะกระทำมิได้

มาตรา ๔๒ บุคคลคนเดียว หรือหลายคนร่วมกัน
ย่อมมีสิทธิเสนอเรื่องราวร้องทุกข์ภายในเงื่อนไขและวิธีการ
ที่กฎหมายบัญญัติ

ฉบับพิเศษ หน้า ๒๓

ตอนที่ ๑๗ เล่ม ๖๖ ราชกิจจานุเบกษา ๒๓ มีนาคม ๒๔๕๒

มาตรา ๔๓ สิทธิของบุคคลในครอบครัวย่อมได้รับความคุ้มครอง

มาตรา ๔๔ สิทธิของบุคคลที่จะฟ้องหน่วยราชการซึ่งเป็นนิติบุคคลให้รับผิดชอบเพื่อการทำหน้าที่ของเจ้าพนักงาน ในฐานะเสมือนเป็นตำรวจหรือนายจ้าง ย่อมได้รับความคุ้มครอง

มาตรา ๔๕ บุคคลซึ่งเป็นทหาร ตำรวจ ข้าราชการประจำอื่น และพนักงานเทศบาล ย่อมมีสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญเช่นเดียวกับประชาชนพลเมือง เว้นแต่ที่จำกัดในกฎหมาย หรือกฎ หรือข้อบังคับที่ออกโดยอาศัยอำนาจกฎหมายเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับการเมือง สมรรถภาพ หรือวินัย

หมวด ๔

หน้าที่ของชนชาวไทย

มาตรา ๔๖ บุคคลมีหน้าที่ป้องกันประเทศ

มาตรา ๔๗ บุคคลมีหน้าที่รับราชการทหารตามที่กฎหมาย

บัญญัติ

ฉะขันธ์พิเศษ หน้า ๒๔

คตพศ ๑๗ เล่ม ๖๖ ราชกิจจานุเบกษา ๒๓ มีนาคม ๒๔๘๒

มาตรา ๔๘ บุคคลมีหน้าที่รักษาไว้ซึ่งระบอบการปกครอง
ตามรัฐธรรมนูญ

มาตรา ๔๘ บุคคลมีหน้าที่เคารพต่อกฎหมาย

มาตรา ๕๐ ในการใช้สิทธิเลือกตั้งและสิทธิออกเสียง
ประชามติ บุคคลมีหน้าที่ต้องกระทำโดยสุจริต และมุ่งถึง
ประโยชน์ส่วนรวม

มาตรา ๕๑ บุคคลมีหน้าที่เสียภาษีอากรตามที่กฎหมาย
บัญญัติ

มาตรา ๕๒ บุคคลมีหน้าที่ช่วยเหลือราชการตามที่กฎหมาย
บัญญัติ

มาตรา ๕๓ บุคคลมีหน้าที่รับการศึกษาอบรมชั้นประถม
ศึกษา ภายในเงื่อนไขและวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ

หมวด ๕

แผนนโยบายแห่งรัฐ

มาตรา ๕๔ บทบัญญัติในหมวดนี้มีไว้เพื่อเป็นแนวทาง
สำหรับการตรากฎหมายและการบริหารราชการตามนโยบาย
ดังกล่าวไว้ และไม่ก่อให้เกิดสิทธิในการฟ้องร้องรัฐ

ฉบับพิเศษ หน้า ๒๕

ตอนที่ ๑๗ เล่ม ๖๖ ราชกิจจานุเบกษา ๒๓ มีนาคม ๒๕๕๒

มาตรา ๕๕ รัฐจะต้องรักษาไว้ซึ่งเอกราช

มาตรา ๕๖ รัฐพึงส่งเสริมสัมพันธไมตรีกับนานาประเทศ และถือหลักเสมอภาคในการปฏิบัติต่อกัน

มาตรา ๕๗ รัฐพึงร่วมมือกับนานาประเทศ ในการรักษาความยุติธรรมระหว่างประเทศและผดุงสันติสุขของโลก

มาตรา ๕๘ กำนัลทหารพึงมีโดยเหมาะสมแก่ความจำเป็นสำหรับรักษาเอกราช

มาตรา ๕๙ กำนัลทหารเป็นของชาติ อยู่ในบังคับบัญชาสูงสุดของพระมหากษัตริย์ ไม่ขึ้นต่อเอกชน คณะบุคคลหรือพรรคการเมืองใด ๆ

มาตรา ๖๐ กำนัลทหารพึงใช้เพื่อการรบหรือการสงคราม หรือเพื่อปราบปรามการจลาจล และจะใช้ได้ก็แต่โดยกระแสนพระบรมราชโองการเว้นแต่ในกรณีที่มีประกาศใช้กฎอัยการศึก

การใช้กำนัลทหารเพื่อช่วยเหลือราชการอื่น ให้เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

ฉบับพิเศษ หน้า ๒๘

ตอนที่ ๑๗ เล่ม ๖๖ ราชกิจจานุเบกษา ๒๓ มีนาคม ๒๔๕๒

มาตรา ๖๑ เอกชนก็ดี คณะบุคคลก็ดี พรรคการเมือง
ก็ดี จะใช้กำลังทหารไม่ว่าโดยตรงหรือโดยทางอ้อมเป็น
เครื่องมือในทางการเมืองมิได้

ทหารและบุคคลอื่นในสังกัดฝ่ายทหาร ในระหว่างรับ
ราชการประจำ จะเป็นสมาชิกหรือเจ้าหน้าที่ในพรรคการเมือง
หรือแสดงการฝักใฝ่ในพรรคการเมืองใด ๆ มิได้

มาตรา ๖๒ การศึกษาอบรมพึงมีจุดประสงค์ที่จะให้ชน
ชาวไทยเป็นพลเมืองดี มีร่างกายแข็งแรงและอนามัย
สมบูรณ์ มีความรู้ความสามารถที่จะประกอบการอาชีพ และมี
จิตใจเป็นนักประชาธิปไตย

มาตรา ๖๓ รัฐพึงส่งเสริมและบำรุงการศึกษอบรม
การจัดระบบการศึกษอบรมเป็นหน้าที่ของรัฐโดยเฉพาะ
สถานศึกษาทั้งปวงย่อมอยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของรัฐ

การศึกษอบรมชั้นอุดมศึกษา รัฐพึงจัดการให้สถาน
ศึกษาดำเนินกิจการของตนเองได้ภายในขอบเขตที่กฎหมาย
บัญญัติ

ฉบับพิเศษ หน้า ๒๗

ตอนที่ ๑๗ เล่ม ๖๖ ราชกิจจานุเบกษา ๒๓ มีนาคม ๒๔๘๒

มาตรา ๖๔ การศึกษาอบรมชั้นประถมศึกษาในสถานศึกษาของรัฐและของเทศบาล จะต้องจัดให้โดยไม่เก็บค่าเล่าเรียน

รัฐพึงช่วยเหลือให้ได้มีอุปกรณ์การศึกษาอบรมตามควร

มาตรา ๖๕ รัฐพึงสนับสนุนการค้นคว้าในทางศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์

มาตรา ๖๖ รัฐพึงรักษาไว้ซึ่งวัฒนธรรมประจำชาติ แต่ต้องไม่กระทำโดยวิธีการอันเป็นการบังคับฝืนใจบุคคล

มาตรา ๖๗ รัฐพึงบำรุงรักษาสถานที่และวัตถุอันมีค่าในทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมและศิลปกรรม และป้องกันมิให้มีการส่งวัตถุเช่นนั้นออกนอกราชอาณาจักร

มาตรา ๖๘ การวิเริ่มทางเศรษฐกิจส่วนเอกชนย่อมเป็นไปโดยเสรี แต่ทั้งนี้จะต้องไม่เป็นการขัดแย้งกับการประกอบกิจการอันมีลักษณะเป็นสาธารณูปโภค และจะต้องไม่เป็นการนั้นรอนมนุชนิยม ความมั่นคงของสังคม หรือเสรีภาพของบุคคล

การประกอบกิจการอันมีลักษณะเป็นสาธารณูปโภค รัฐ
พึงจัดให้ประสานกันกับการดำเนินกิจการทางเศรษฐกิจส่วน
เอกชน ในทางที่จะให้เป็นประโยชน์แก่ประชาชนเป็น
ส่วนรวม

กิจการอันเป็นการผูกขาดตัดตอนก็ดี การประกอบ
กิจการอันมีลักษณะเป็นสาธารณูปโภคโดยเอกชนก็ดี จะ
กระทำได้อีกแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

มาตรา ๖๘ รัฐพึงส่งเสริมและบำรุงการประกอบ
เกษตรกรรมเพื่อเพิ่มพูนผลิตผลทั้งในทางปริมาณและคุณภาพ
และพึงสนับสนุนการสหกรณ์เพื่อผลเช่นว่านั้นด้วย

มาตรา ๗๐ รัฐพึงสนับสนุนการค้าและการประกอบการ
ผลิตของเอกชน ทั้งในเกษตรกรรมและอุตสาหกรรม

มาตรา ๗๑ รัฐพึงจัดการตามควรเพื่อมิให้มีการใช้แรง
งานเด็กเกินกว่าสภาพแห่งร่างกายของเด็ก

มาตรา ๗๒ รัฐพึงส่งเสริมการสาธารณสุข ตลอดถึงการ
มารดาและทารกสงเคราะห์

การป้องกันและปราบโรคระบาด รัฐจะต้องกระทำให้
แก่ประชาชนโดยไม่คิดมูลค่า

ฉบับพิเศษ หน้า ๒๕

ตอนที่ ๑๗ เล่ม ๖๖ ราชกิจจานุเบกษา ๒๓ มีนาคม ๒๔๘๒

หมวด ๖

อำนาจนิติบัญญัติ

ส่วนที่ ๑

บททั่วไป

มาตรา ๗๓ รัฐสภาประกอบด้วยวุฒิสภาและสภาผู้แทน
รัฐสภาจะประชุมร่วมกันหรือแยกกัน ย่อมเป็นไปตาม
บทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้

มาตรา ๗๔ ประธานวุฒิสภาเป็นประธานรัฐสภา ประธาน
สภาผู้แทนเป็นรองประธานรัฐสภา

ประธานรัฐสภามีหน้าที่ดำเนินกิจการของรัฐสภาในกรณี
ประชุมร่วมกันให้เป็นไปตามระเบียบ และมีหน้าที่อื่นตาม
ที่บัญญัติในรัฐธรรมนูญนี้

ในกรณีที่ประธานรัฐสภาไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ด้วย
เหตุใดเหตุหนึ่ง ให้รองประธานรัฐสภาทำหน้าที่แทน

มาตรา ๗๕ ร่างพระราชบัญญัติจะตราขึ้นเป็นกฎหมาย
ได้ก็แต่โดยคำแนะนำและยินยอมของรัฐสภา

ตอนที่ ๑๗ เล่ม ๖๖ ราชกิจจานุเบกษา ๒๓ มีนาคม ๒๔๕๒

มาตรา ๗๖ ร่างพระราชบัญญัติซึ่งได้รับความเห็นชอบ
ของรัฐสภาแล้ว ให้นายกรัฐมนตรีนำขึ้นทูลเกล้าฯ ถวาย
เพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธย และเมื่อได้
ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับเป็นกฎหมาย
ได้

มาตรา ๗๗ ร่างพระราชบัญญัติใดพระมหากษัตริย์ไม่ทรง
เห็นชอบด้วยและพระราชทานคืนมายังรัฐสภา หรือมิได้
พระราชทานคืนมาภายในเก้าสิบวัน รัฐสภาจะต้องปรึกษา
ร่างพระราชบัญญัตินั้นใหม่ ถ้ารัฐสภาลงมติยืนยันตามเดิม
ด้วยคะแนนเสียง ไม่น้อยกว่าสองในสามของจำนวนสมาชิก
ทั้งหมดของทั้งสองสภาแล้ว ให้นายกรัฐมนตรีนำร่างพระราช
บัญญัตินั้นขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายอีกครั้งหนึ่ง เมื่อพระ
มหากษัตริย์มิได้ทรงลงพระปรมาภิไธยพระราชทานลงมาภายใน
สามสิบวัน ก็ให้นำพระราชบัญญัตินั้นประกาศในราช
กิจจานุเบกษาใช้บังคับเป็นกฎหมายได้ เสมือนหนึ่งว่าพระ
มหากษัตริย์ได้ทรงลงพระปรมาภิไธยแล้ว

ตอนที่ ๑๑ เล่ม ๖๖ ราชกิจจานุเบกษา ๒๓ มีนาคม ๒๔๘๒

มาตรา ๓๘ บุคคลจะเป็นสมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนในขณะเดียวกันมิได้

มาตรา ๓๙ สมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนจะเป็นข้าราชการประจำมิได้

มาตรา ๔๐ สมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทน

- (๑) ต้องไม่รับตำแหน่ง หรือหน้าที่ใดจากรัฐ หน่วยงานราชการของรัฐ หรือหน่วยงานใด ๆ ที่อยู่ในบังคับบัญชาของรัฐโดยมีประโยชน์ตอบแทน หรือดำรงอยู่ซึ่งตำแหน่งหน้าที่ เช่นว่านั้น ทั้งนี้ นอกจากตำแหน่งรัฐมนตรี หรือข้าราชการการเมืองอื่น หรือตำแหน่งที่รัฐมนตรีต้องดำรงโดยบทบัญญัติแห่งกฎหมาย หรือตำแหน่งที่รัฐสภา วุฒิสภา หรือสภาผู้แทนเป็นผู้แต่งตั้ง หรือตำแหน่งหรือหน้าที่เป็นผู้สอนในมหาวิทยาลัย หรือสถานศึกษาชั้นอุดมศึกษาอื่น

- (๒) ต้องไม่เป็นผู้จัดการ กรรมการ ที่ปรึกษา คิวแทน หรือลูกจ้างของ ห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท ที่รัฐหรือ หน่วยราชการของรัฐเป็นผู้ลงทุนหรือ ถือหุ้นมากกว่าร้อยละห้าสิบของทุน หรือจำนวนหุ้นทั้งสิ้น
- (๓) ต้องไม่รับสัมปทานจากรัฐหรือหน่วย ราชการของรัฐ หรือคงถือไว้ซึ่ง สัมปทานนั้น หรือเป็นคู่สัญญากับ รัฐ หรือหน่วยราชการของรัฐอันมี ลักษณะเป็นการผูกขาดตัดตอน ทั้ง นี้ไม่ว่าโดยตรงหรือโดยทางอ้อม
- (๔) ต้องไม่รับเงินหรือประโยชน์ใด ๆ จากรัฐหรือหน่วยราชการของรัฐเป็น พิเศษ นอกเหนือไปจากที่รัฐหรือ หน่วยราชการของรัฐปฏิบัติกับบุคคล อื่น ๆ ในธุรกิจการงานตามปกติ และนอกจากเงินหรือประโยชน์ที่พึง

ตอนที่ ๓๑ เล่ม ๖๖ ราชกิจจานุเบกษา ๒๓ มีนาคม ๒๔๘๒

ได้รับในฐานะเป็นสมาชิกวุฒิสภาหรือ
สมาชิกสภาผู้แทน หรือในฐานะ
ที่ได้ปฏิบัติงานในตำแหน่งที่ดำรงได้
โดยไม่ต้องห้ามตามมาตรา

บทบัญญัติมาตรานี้มีให้ใช้บังคับในกรณีที่สมาชิกวุฒิสภา
หรือสมาชิกสภาผู้แทนรับเบี้ยหวัด บำเหน็จ บำนาญ หรือ
เงินปีพระบรมวงศานุวงศ์ หรือเงินอื่นใดที่ต้องจ่ายตามข้อ
ผูกพันซึ่งมีระบุให้จ่ายในงบประมาณแผ่นดินประจำปี และ
มิให้ใช้บังคับในกรณีที่สมาชิกวุฒิสภาหรือสมาชิกสภาผู้แทน
รับหรือดำรงอยู่ซึ่งตำแหน่งกรรมการหรือกรรมาธิการ ที่มี
ประโยชน์ตอบแทนตาม อัตราที่กำหนด โดย กฎหมาย หรือ
โดยพระราชกฤษฎีกา

มาตรา ๘๑ สมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทน ไม่น้อยกว่าห้าคน มีสิทธิเข้าชื่อร้องต่อประธานสภาที่ตนเป็นสมาชิก ว่าสมาชิกภาพของสมาชิกแห่งสภานั้นคนใดคนหนึ่งสิ้นสุดลงตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ และให้ประธานแห่งสภาที่ได้รับคำร้องส่งคำร้องนั้นไปยังคณะตุลาการรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัย

ตอนที่ ๑๗ เล่ม ๖๖ ราชกิจจานุเบกษา ๒๓ มีนาคม ๒๔๘๒

คำวินิจฉัยของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญให้ถือเป็นเด็ดขาด และให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญแจ้ง คำวินิจฉัยนั้น ไปยัง ประธานแห่งสภาที่ได้รับคำร้องดังกล่าวในวาระก่อน

คำวินิจฉัยของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญว่าสมาชิกภาพ ของสมาชิกคนใดคนหนึ่งสิ้นสุดลง ย่อมไม่กระทบกระทั่ง กิจการที่สมาชิกคนนั้น ได้กระทำไป ในหน้าที่สมาชิกก่อนที่ ประธานแห่งสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิก ได้รับแจ้งคดีวินิจฉัย

ส่วนที่ ๒

วุฒิสภา

มาตรา ๘๒ วุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิกมีจำนวนหนึ่งร้อย คน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงเลือกและแต่งตั้งจากผู้มีสิทธิ สมัครับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทน และมีอายุไม่ต่ำกว่าสี่สิบปีบริบูรณ์ ซึ่งทรงพระราชดำริเห็นว่าเป็นผู้ทรง คุณวุฒิ โดยมีความรู้ความชำนาญในวิชาการหรือกิจการ ต่าง ๆ อันจะยังประโยชน์ให้เกิดแก่การปกครองแผ่นดิน

ให้ประธานองคมนตรีเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราช โองการแต่งตั้งสมาชิกวุฒิสภา

ฉบับพิเศษ หน้า ๓๕

ตอนที่ ๑๗ เล่ม ๖๖ ราชกิจจานุเบกษา ๒๓ มีนาคม ๒๔๘๒

มาตรา ๘๓ สมาชิกภาพแห่งสมาชิกรัฐสภาที่กำหนด
เวลาคราว ละ หนึ่งปี นับแต่วันที่ พระมหากษัตริย์ทรง แต่งตั้ง
เฉพาะในวาระเริ่มแรกเมื่อครบกำหนดสามปีให้มีการเปลี่ยน
สมาชิกเป็นจำนวนกึ่งหนึ่ง โดยวิธีจับสลาก

พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจที่จะเลือก และ
แต่งตั้งผู้^๕ออกตามวาระเป็นสมาชิกอีกได้

มาตรา ๘๔ สมาชิกภาพแห่งสมาชิกรัฐสภาสิ้นสุดลง
เมื่อ

- (๑) ถึงคราวออกตามวาระ
- (๒) ตาย
- (๓) ลาออก
- (๔) กระทำการอันต้องห้ามตามมาตรา ๘๐
- (๕) มีลักษณะต้องคามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๘๐
(๑) (๒) (๓) และ (๕) และมาตรา
๘๓ (๑) (๒) และ (๓)
- (๖) ถูกจำคุกโดยคำพิพากษาโทษจำคุก เว้น
แต่ในความผิดอันได้กระทำโดยประมาท

ตอนที่ ๑๑ เล่ม ๖๖ ราชกิจจานุเบกษา ๒๓ มีนาคม ๒๔๘๒

หรือความผิดที่เป็นลหุโทษ หรือความผิด
ที่มีกำหนดโทษชั้นลหุโทษ

มาตรา ๔๕ ถ้าตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาว่างลงเพราะเหตุ
อื่นใด นอกจากถึงคราวออกตามวาระ พระมหากษัตริย์จะ
ได้ทรงเลือกและแต่งตั้งบุคคลผู้มีลักษณะต้องตามที่บัญญัติ
ไว้ในมาตรา ๔๒ เข้ามาเป็นสมาชิกแทน สมาชิก
ซึ่งเข้ามาแทนนั้นย่อมอยู่ในตำแหน่งได้เพียงเท่ากำหนดเวลา
ของผู้ซึ่งคนแทน

ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๔๒ วรรคสองมาใช้บังคับแก่การ
แต่งตั้งสมาชิกวุฒิสภาตามความในมาตรานี้

ส่วนที่ ๓

สภาผู้แทน

มาตรา ๔๖ สภาผู้แทนประกอบด้วยสมาชิก ซึ่งราษฎร
เลือกตั้ง มีจำนวนตามเกณฑ์ที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๔๗

การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนให้ใช้วิธีลงคะแนน ออก
เสียงโดยตรงและลับ และวิธีรวมเขตจังหวัด

ระเบียบพิเศษ หน้า ๓๗

ตอนที่ ๑๗ เติม ๖๖ ราชกิจจานุเบกษา ๒๓ มีนาคม ๒๔๕๒

มาตรา ๔๗ การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนให้ถือเกณฑ์จำนวนราษฎรแต่ละจังหวัดตามผลสำรวจสำมะโนครัวครั้งสุดท้าย หนึ่งแสนห้าหมื่นคนต่อสมาชิกสภาผู้แทนหนึ่งคน ถ้าจังหวัดใดมีราษฎรไม่ถึงหนึ่งแสนห้าหมื่นคน ก็ให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนในจังหวัดนั้นได้หนึ่งคน ถ้าจังหวัดใดมีราษฎรเกินหนึ่งแสนห้าหมื่นคน ก็ให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนในจังหวัดนั้นเพิ่มขึ้นอีกหนึ่งคนต่อจำนวนราษฎรทุกหนึ่งแสนห้าหมื่นคน เศษของหนึ่งแสนห้าหมื่นถ้าถึงเจ็ดหมื่นห้าพันหรือกว่านั้นให้นับเป็นหนึ่งแสนห้าหมื่น

มาตรา ๔๘ บุคคลผู้มีคุณสมบัติตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๔๕ และไม่เป็นบุคคลต้องห้ามตามมาตรา ๕๐ ย่อมมีสิทธิเลือกตั้ง

มาตรา ๔๙ ผู้มีสิทธิเลือกตั้งต้องมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้

- (๑) มีสัญชาติเป็นไทยตามกฎหมาย แต่บุคคลผู้มีสัญชาติไทย ซึ่งบิดาเป็นคนต่างด้าวก็ดี บุคคลผู้ได้สัญชาติไทยโดยการแปลงชาติก็ดี ต้อง

ตอนที่ ๓๗ เล่ม ๖๖ ราชกิจจานุเบกษา ๒๓ มีนาคม ๒๕๕๒

มีคุณสมบัติตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วย
การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนอื่นด้วย

(๒) มีอายุไม่ต่ำกว่ายี่สิบปีบริบูรณ์ในวันเลือกตั้ง

มาตรา ๕๐ บุคคลผู้มีลักษณะดังต่อไปนี้ในวันเลือกตั้ง
เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้ง คือ

- (๑) บุคคลวิกลจริต หรือจิตตสันเพื่อนไม่สม
ประกอบ
- (๒) คนหูหนวกและเป็นใบ้ซึ่งไม่สามารถอ่านและ
เขียนหนังสือได้
- (๓) ภิกษุ สามเณร นักพรตหรือนักบวช
- (๔) ผู้ต้องคุมขังอยู่โดยหมายของศาล
- (๕) ผู้อยู่ในระหว่างถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งโดย
คำพิพากษา

มาตรา ๕๑ บุคคลผู้มีสิทธิเลือกตั้งตามมาตรา ๔๘ และ
มีคุณสมบัติตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๕๒ ทั้งไม่เป็นบุคคล
ต้องห้ามตามมาตรา ๕๓ ย่อมมีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็น
สมาชิกสภาผู้แทน แต่ขบัตบัญญัติมาตรา ๕๐ (๔) มิให้นำ

ฉบับพิเศษ หน้า ๓๕

ตอนที่ ๑๗ เล่ม ๖๖ ราชกิจจานุเบกษา ๒๓ มีนาคม ๒๔๘๒

มาใช้บังคับ ในกรณีที่ยังมิได้มีคำพิพากษาของศาลใดศาลหนึ่ง
ให้จำคุกผู้ต้องคุมขัง

มาตรา ๘๒ ผู้สมัครรับเลือกตั้งต้องมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้

- (๑) มีอายุไม่ต่ำกว่าสามสิบปีบริบูรณ์ในวันเลือกตั้ง
- (๒) มีความรู้ไม่ต่ำกว่าประโยคประถมศึกษาตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ หรือมีความรู้ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการรับรองว่าเทียบได้ไม่ต่ำกว่านั้น

มาตรา ๘๓ บุคคลผู้มีลักษณะดังต่อไปนี้ เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้ง คือ

- (๑) ผู้ติดยาเสพติดให้โทษ
- (๒) คนตาบอดทั้งสองข้าง
- (๓) บุคคลล้มละลายซึ่งศาลยังไม่สั่งให้พ้นจากคดี
- (๔) ผู้เคยต้องคำพิพากษาให้จำคุกตั้งแต่สองปีขึ้นไป โดยได้พ้นโทษมายังไม่ถึงห้าปีในวันเลือกตั้ง

ฉบับพิเศษ หน้า ๔๐

ตอนที่ ๑๗ เล่ม ๖๖ ราชกิจจานุเบกษา ๒๓ มีนาคม ๒๔๘๒

ตั้งแต่วันที่ในความผิดอันได้กระทำโดย
ประมาท

- (๕) ข้าราชการประจำ
- (๖) บุคคลซึ่งเคยเป็นข้าราชการประจำมาแล้วและ
ได้พ้นจากตำแหน่งราชการประจำมาไม่ถึง
หนึ่งปีในวันเลือกตั้ง แต่บทบัญญัตินี้มีให้ใช้
บังคับแก่ผู้จำเป็นต้องเข้ารับราชการตามบทบัญญัติ
แห่งกฎหมาย

มาตรา ๕๔ ภายใต้บังคับบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้
หลักเกณฑ์และวิธีการเลือกตั้งให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วย
การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทน

มาตรา ๕๕ อายุของสภาผู้แทนมีกำหนดคราวละสี่ปี
นับแต่วันเลือกตั้งในการเลือกตั้งทั่วไป

มาตรา ๕๖ เมื่ออายุของสภาผู้แทนสิ้นสุดลง พระ
มหากษัตริย์จะได้ทรงตราพระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกตั้ง
สมาชิกสภาผู้แทนใหม่เป็นการเลือกตั้งทั่วไป ซึ่งต้อง
กำหนดวันเลือกตั้งภายในหกสิบวันนับแต่วันที่อายุของสภา

ฉบับพิเศษ หน้า ๔๑

ตอนที่ ๑๘ เล่ม ๖๖ ราชกิจจานุเบกษา ๒๓ มีนาคม ๒๔๕๒

ผู้แทนสิ้นสุดลง และวันเลือกตั้งนั้นต้องกำหนดวันเดียวกันทั่วราชอาณาจักร

มาตรา ๕๗ พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจที่จะยุบสภาผู้แทนเพื่อให้ราษฎรเลือกตั้งสมาชิกใหม่

การยุบสภาผู้แทนให้กระทำโดยพระราชกฤษฎีกา ซึ่งต้องกำหนดวันเลือกตั้งสมาชิกใหม่เป็นการเลือกตั้งทั่วไปภายในเก้าสิบวัน และวันเลือกตั้งนั้นต้องกำหนดวันเดียวกันทั่วราชอาณาจักร

การยุบสภาผู้แทนจะกระทำได้เพียงครั้งเดียวในเหตุการณ์เดียวกัน

มาตรา ๕๘ สมาชิกภาพแห่งสมาชิกสภาผู้แทนเริ่มแต่วันเลือกตั้ง

มาตรา ๕๙ สมาชิกภาพแห่งสมาชิกสภาผู้แทนสิ้นสุดลงเมื่อ

(๑) ถึงคราวออกตามอายุของสภาผู้แทน หรือมีการยุบสภาผู้แทน

(๒) ตาย

ระเบียบพิเศษ หน้า ๔๒

ตอนที่ ๑๗ เล่ม ๖๖ ราชกิจจานุเบกษา ๒๓ มีนาคม ๒๔๘๒

- (๓) ลาออก
- (๔) กระทบการอันต้องห้ามตามมาตรา ๔๐
- (๕) มีลักษณะต้องห้ามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๕๐
 - (๑) (๒) (๓) และ (๕) และมาตรา ๕๓
 - (๑) (๒) และ (๓)
- (๖) ถูกจำคุกโดยคำพิพากษาโทษจำคุก เว้นแต่ในความผิดอันได้กระทำโดยประมาท หรือความผิดที่เป็นลหุโทษ หรือความผิดที่มีกำหนดโทษชั้นลหุโทษ

มาตรา ๑๐๐ ถ้าตำแหน่งสมาชิกว่างลงเพราะเหตุอื่นใด นอกจากถึงคราวออกตามอายุของสภาผู้แทน หรือเมื่อมีการยุบสภาผู้แทน ให้มีการเลือกตั้งสมาชิกขึ้นแทนภายในกำหนดเวลาเก้าสิบวัน เว้นแต่อายุของสภาผู้แทนจะเหลือไม่ถึงหนึ่งร้อยแปดสิบวัน

สมาชิกซึ่งเข้ามาแทนนั้นย่อมอยู่ในตำแหน่งได้เพียงเท่าอายุของสภาที่เหลืออยู่

ส่วนที่ ๔

บทที่ใช้แก่สภาทั้งสอง

มาตรา ๑๐๑ สมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทน
ย่อมเป็นผู้แทนปวงชนชาวไทย ไม่อยู่ในความผูกมัดแห่ง
อาณัติมอบหมายใด ๆ และต้องปฏิบัติหน้าที่ตามความเห็น
ของตนโดยบริสุทธิ์ใจเพื่อประโยชน์ส่วนรวมของปวงชน
ชาวไทย

มาตรา ๑๐๒ ก่อนเข้ารับหน้าที่ สมาชิกวุฒิสภาและ
สมาชิกสภาผู้แทนต้องปฏิญาณตนในที่ประชุมแห่งสภาที่ตน
เป็นสมาชิก ด้วยถ้อยคำดังต่อไปนี้

“ข้าพเจ้า (ชื่อผู้ปฏิญาณ) ขอปฏิญาณว่า จะปฏิบัติ
หน้าที่ตามความเห็นของข้าพเจ้าโดยบริสุทธิ์ใจเพื่อประโยชน์
ส่วนรวมของปวงชนชาวไทย ทั้งจะรักษาไว้และปฏิบัติตาม
ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยทุกประการ”

มาตรา ๑๐๓ วุฒิสภาและสภาผู้แทนแต่ละสภา มี
ประธานสภาคนหนึ่ง และรองประธานสภาคนหนึ่ง ซึ่ง
พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งจากสมาชิกแห่งสภานั้น ๆ ตาม
มติของสภา

ฉบับพิเศษ หน้า ๔๔

ตอนที่ ๑๗ เล่ม ๖๖ ราชกิจจานุเบกษา ๒๓ มีนาคม ๒๔๘๒

มาตรา ๑๐๔ ประธานและรองประธานวุฒิสภาดำรงตำแหน่งจนถึงวันก่อนวันเลือกประธานและรองประธานวุฒิสภาใหม่ ซึ่งจะต้องกระทำเมื่อถึงคราวที่มีการเปลี่ยนสมาชิกกึ่งหนึ่ง

ประธานและรองประธานสภาผู้แทนดำรงตำแหน่งจนถึงอายุของสภาหรือมีการยุบสภา

ประธานและรองประธานวุฒิสภาและสภาผู้แทนย่อมพ้นจากตำแหน่งก่อนถึงวาระพ้นจากตำแหน่งตามความในสองวรรคก่อน เมื่อ

- (๑) ขาดจากสมาชิกภาพแห่งสภาที่ตนเป็นสมาชิก
- (๒) ลาออกจากตำแหน่ง
- (๓) ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีหรือข้าราชการการเมืองอื่น
- (๔) ต้องคำพิพากษาโทษจำคุก

มาตรา ๑๐๕ ประธานวุฒิสภาและประธานสภาผู้แทนมีหน้าที่ดำเนินกิจการของสภานั้น ๆ ให้เป็นไปตามระเบียบรองประธานมีหน้าที่ทำกิจการแทนประธานเมื่อ ประธานไม่อยู่หรือไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้

ฉบับพิเศษ หน้า ๕๕

ตอนที่ ๑๗ เล่ม ๖๖ ราชกิจจานุเบกษา ๒๓ มีนาคม ๒๔๘๒

มาตรา ๑๐๖ ในเมื่อประธานและรองประธานแห่ง
วุฒิสภาหรือสภาผู้แทนไม่อยู่ในที่ประชุม ให้สมาชิกแห่ง
สถานนั้น ๆ เลือกตั้งกันขึ้นเองเป็นประธานในคราวประชุมนั้น

มาตรา ๑๐๗ การประชุมวุฒิสภาที่ดี การประชุมสภา
ผู้แทนที่ดี ต้องมีสมาชิกประชุมไม่ต่ำกว่าหนึ่งในสามของ
จำนวนสมาชิกทั้งหมด จึงจะเป็นองค์ประชุม

มาตรา ๑๐๘ การลงมติวินิจฉัยข้อปรึกษา ให้ถือเอา
เสียงข้างมากเป็นประมาณ เว้นแต่เรื่องซึ่งมีบัญญัติไว้เป็น
พิเศษในรัฐธรรมนูญนี้

สมาชิกคนหนึ่งย่อมมีเสียงหนึ่งในการลงคะแนน ถ้ามี
คะแนนเสียงเท่ากัน ให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่ม
ขึ้นได้อีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

มาตรา ๑๐๙ ในที่ประชุมวุฒิสภาที่ดี ที่ประชุมสภาผู้แทน
ที่ดี ที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภาที่ดี สมาชิกผู้ใดจะกล่าว
ถ้อยคำใด ๆ ในทางแถลงข้อเท็จจริงหรือแสดงความคิดเห็น
หรือออกเสียงลงคะแนน ย่อมเป็นเอกสิทธิ์โดยเด็ดขาด

ตอนที่ ๑๗ เล่ม ๖๖ ราชกิจจานุเบกษา ๒๓ มีนาคม ๒๔๘๒

ผู้ใดจะนำไปเป็นเหตุฟ้องร้องว่ากล่าวสมาชิกผู้นั้นในทางใด
มิได้

เอกสิทธินี้ย่อมคุ้มครองไปถึงผู้พิมพ์และผู้โฆษณารายงาน
การประชุมโดยคำสั่งของสภา และคุ้มครองไปถึงบุคคล
ที่สภาเชิญมาแถลงข้อเท็จจริงหรือแสดงความคิดเห็นในที่
ประชุมด้วย

มาตรา ๑๑๐ สมัยประชุมของวุฒิสภาและสภาผู้แทน
ย่อมเริ่มต้นและสิ้นสุดลงพร้อมกัน ตามสมัยประชุมของ
รัฐสภา

มาตรา ๑๑๑ ในระหว่างที่สภาผู้แทนถูกยุบ จะมีการ
ประชุมวุฒิสภามิได้

มาตรา ๑๑๒ ในปีหนึ่งให้มีสมัยประชุมสามัญของรัฐ
สภาสมัยหนึ่งหรือหลายสมัยแล้วแต่สภาผู้แทนจะกำหนด การ
ประชุมครั้งแรกต้องให้สมาชิกได้มาประชุมภายในสามสัปดาห์
นับแต่วันเลือกตั้ง

วันเริ่มสมัยประชุมสามัญประจำปี ให้สภาผู้แทนเป็น
ผู้กำหนด

ฉบับพิเศษ หน้า ๕๗

ตอนที่ ๑๗ เล่ม ๖๖ ราชกิจจานุเบกษา ๒๓ มีนาคม ๒๔๘๒

มาตรา ๑๑๓ สมัยประชุมสามัญสมัยหนึ่งๆ ให้มีกำหนดเวลาเก้าสิบวัน แต่พระมหากษัตริย์จะโปรดเกล้าฯ ให้ขยายเวลาออกไปก็ได้

ในระหว่างเวลาดังกล่าวในวรกก่อน จะโปรดเกล้าฯ ให้ปิดประชุมก็ได้

มาตรา ๑๑๔ พระมหากษัตริย์ทรงเรียกประชุมรัฐสภา ทรงเปิดและปิดประชุม

พระมหากษัตริย์จะเสด็จพระราชดำเนินมาทรงทำพิธีเปิดประชุมด้วยพระองค์เอง หรือจะโปรดเกล้าฯ ให้รัชทายาทซึ่งบรรลุนิติภาวะแล้วหรือผู้ใดผู้หนึ่งมาทำพิธีแทนพระองค์ก็ได้

มาตรา ๑๑๕ เมื่อมีความจำเป็นเพื่อประโยชน์แห่งรัฐ พระมหากษัตริย์จะทรงเรียกประชุมรัฐสภาเป็นการประชุมสมัยวิสามัญก็ได้

มาตรา ๑๑๖ สมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนทั้งสองสภารวมกัน หรือสมาชิกของแต่ละสภา ไม่ต่ำกว่าหนึ่งในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมดของทั้งสองสภา มี

ฉบับพิเศษ หน้า ๔๗

ตอนที่ ๑๗ เล่ม ๖๖ ราชกิจจานุเบกษา ๒๓ มีนาคม ๒๔๕๒

สิทธิเข้าชื่อร้องขอให้นำความกราบบังคมทูลเพื่อทรงเรียกประชุมรัฐสภาเป็นการประชุมสมัยวิสามัญก็ได้

คำร้องขอตั้งกล่าวในวาระก่อน ถ้าเป็นของสมาชิกแห่งสภาใด ก็ให้ยื่นต่อประธานแห่งสภานั้น ถ้าเป็นของสมาชิกทั้งสองสภาก็ให้ยื่นต่อประธานรัฐสภา

ให้ประธานแห่งสภาที่ได้รับคำร้องขอนำความกราบบังคมทูลและรับสนองพระบรมราชโองการ

มาตรา ๑๑๗ การเรียกประชุม การขยายเวลาประชุม และการปิดประชุมรัฐสภา ให้กระทำโดยพระราชกฤษฎีกา

มาตรา ๑๑๘ ในระหว่างสมัยประชุม ห้ามมิให้จับ หรือคุมขัง หรือหมายเรียกตัวสมาชิกวุฒิสภาหรือสมาชิกสภาผู้แทนไปทำการสอบสวน ในฐานะที่สมาชิกผู้นั้นเป็นผู้ต้องหาในคดีอาญา เว้นแต่ในกรณีที่ได้รับอนุญาตจากสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิก หรือในกรณีที่จับในขณะที่กระทำความผิด

ในกรณีที่มีการจับสมาชิกวุฒิสภาหรือสมาชิกสภาผู้แทนในขณะที่กระทำความผิด ให้รายงานไปยังประธานแห่งสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกโดยด่วน และประธานแห่งสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกอาจส่งปล่อยผู้ถูกจับให้พ้นจากการคุมขังได้

ระเบียบพิเศษ หน้า ๔๕

ตอนที่ ๑๗ เล่ม ๖๖ ราชกิจจานุเบกษา ๒๓ มีนาคม ๒๔๕๒

มาตรา ๑๑๕ ในกรณีที่มีการฟ้องสมาชิกวุฒิสภาหรือสมาชิกสภาผู้แทนในคดีอาญา ไม่ว่าจะได้ฟ้องนอกหรือในสมัยประชุม ศาลจะพิจารณาคดีนั้นในระหว่างสมัยประชุมมิได้ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกแต่กระนั้น การพิจารณาคดีก็ต้องไม่เป็นการขัดขวางต่อการที่สมาชิกผู้นั้นจะมาเข้าประชุมสภา

การพิจารณาที่ศาลได้กระทำไปก่อนมีคำอ้างว่าจำเลยเป็นสมาชิกของสภาใดสภาหนึ่ง ย่อมเป็นอันใช้ได้

มาตรา ๑๒๐ ถ้าสมาชิกวุฒิสภาหรือสมาชิกสภาผู้แทนถูกคุมขังในระหว่างสอบสวนหรือพิจารณาอยู่ก่อนสมัยประชุม เมื่อถึงสมัยประชุม พนักงานสอบสวนหรือศาลแล้วแต่กรณีต้องส่งปล่อยทันที ถ้าหากสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกได้ร้องขอ

คำสั่งปล่อยตามความในวรรคก่อน ให้มีผลบังคับตั้งแต่วันส่งปล่อยจนถึงวันสุดท้ายแห่งสมัยประชุม

มาตรา ๑๒๑ ร่างพระราชบัญญัติจะเสนอได้ก็แต่โดยคณะรัฐมนตรีหรือสมาชิกสภาผู้แทน แต่ร่างพระราชบัญญัติ

ตอนที่ ๑๗ เล่ม ๖๖ ราชกิจจานุเบกษา ๒๓ มีนาคม ๒๔๘๒

เกี่ยวกับการเงิน สมาชิกสภาผู้แทนจะเสนอได้ก็ต่อเมื่อมี
คำรับรองของนายกรัฐมนตรี

ร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงิน หมายความว่าร่าง
พระราชบัญญัติว่าด้วยข้อความต่อไปนี้ทั้งหมด หรือแต่ข้อใด
ข้อหนึ่ง กล่าวคือการตั้งขึ้นหรือยกเลิกหรือลดหรือเปลี่ยน
แปลงแก้ไขหรือผ่อนหรือวางระเบียบการบังคับอันเกี่ยวกับ
ภาษีหรืออากร การจัดสรรหรือรับหรือรักษาหรือจ่ายเงิน
แผ่นดิน หรือการกู้เงิน หรือการค้ำประกัน หรือการใช้
เงินกู้ หรือร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยเงินตรา

ในกรณีเป็นที่สงสัย ให้เป็นอำนาจของประธานสภา
ผู้แทนที่จะวินิจฉัยว่าร่างพระราชบัญญัติใด เป็นร่างพระราช
บัญญัติเกี่ยวกับการเงินหรือไม่

มาตรา ๑๒๒ ร่างพระราชบัญญัติให้เสนอต่อสภาผู้แทน
ก่อน เมื่อสภาผู้แทนได้พิจารณาลงมติให้ใช้ได้แล้ว ให้นำ
เสนอต่อวุฒิสภาและวุฒิสภาจะต้องพิจารณาให้เสร็จภายใน
กำหนดหกสิบวัน แต่ถ้าร่างพระราชบัญญัตินั้นเป็นร่างพระราช
บัญญัติเกี่ยวกับการเงิน วุฒิสภาจะต้องพิจารณาให้เสร็จภายใน

ฉบับพิเศษ หน้า ๕๐

ตอนที่ ๑๗ เล่ม ๖๖ ราชกิจจานุเบกษา ๒๓ มีนาคม ๒๔๕๒

ในกำหนดสามสัปดาห์ ทั้งนี้เว้นแต่สภาผู้แทนจะได้ลงมติ
ขยายเวลาออกไปเป็นพิเศษ

กำหนดวันดังกล่าวในวรรคก่อนให้หมายถึงวันในสมัย
ประชุม และให้เริ่มนับแต่วันที่ร่างพระราชบัญญัตินั้น ได้มาถึง
วุฒิสภา

ถ้าวุฒิสภาไม่ได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติให้เสร็จภายใน
กำหนดเวลาที่กล่าวในวรรคแรก ก็ให้ถือว่าวุฒิสภาได้ให้
ความเห็นชอบในร่างพระราชบัญญัตินั้น

มาตรา ๑๒๓ เมื่อวุฒิสภาได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติ
เสร็จแล้ว

- (๑) ถ้าหากวุฒิสภาเห็นชอบด้วยโดยไม่แก้ไข
เพิ่มเติม ก็ให้ดำเนินการต่อไปตามความ
ในมาตรา ๑๖
- (๒) ถ้าหากวุฒิสภาไม่เห็นชอบด้วย ก็ให้ยับยั้ง
ร่างพระราชบัญญัตินั้นไว้ก่อน และส่งร่าง
พระราชบัญญัตินั้นกลับคืนมายังสภาผู้แทน

ตอนที่ ๑๗ เล่ม ๖๖ ราชกิจจานุเบกษา ๒๓ มีนาคม ๒๔๘๒

(๓) ถ้าหากวุฒิสภาแก้ไขเพิ่มเติม ก็ให้ส่งร่างพระราชบัญญัติตามที่วุฒิสภาแก้ไขเพิ่มเติม นั้นกลับคืนมายังสภาผู้แทน ในกรณีเช่นนี้ ให้สภาทั้งสองต่างตั้งบุคคลที่เป็น หรือมิได้เป็นสมาชิกแห่งสภานั้น ๆ มีจำนวนเท่ากันตามที่สภาผู้แทน กำหนดประกอบเป็นคณะกรรมการร่วมกันเพื่อพิจารณาร่างพระราชบัญญัตินั้น แล้วให้คณะกรรมการร่วมกันนั้นรายงานและเสนอร่างพระราชบัญญัติที่ได้พิจารณาแล้วต่อสภาทั้งสอง ถ้าสภาทั้งสองต่างเห็นชอบด้วยร่างพระราชบัญญัติที่คณะกรรมการร่วมกันได้พิจารณาแล้วนั้น ก็ให้ดำเนินการต่อไปตามความในมาตรา ๗๖ ถ้าสภาใดสภาหนึ่งไม่เห็นชอบด้วย ก็ให้ยับยั้งร่างพระราชบัญญัตินั้นไว้ก่อน

คณะกรรมการร่วมกันย่อมมีอำนาจเรียกบุคคลใด ๆ มาแถลงข้อเท็จจริงหรือแสดงความคิดเห็นในการพิจารณา

ฉบับพิเศษ หน้า ๕๓

ตอนที่ ๑๗ เล่ม ๖๖ ราชกิจจานุเบกษา ๒๓ มีนาคม ๒๔๖๒

ร่างพระราชบัญญัติได้ และเอกสารที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๐๘ นั้น ให้คุ้มครองถึงบุคคลผู้กระทำหน้าที่ตามมาตรานี้ด้วย

การประชุมคณะกรรมการร่วมกัน ต้องมีกรรมการประชุมไม่ต่ำกว่ากึ่งจำนวนกรรมการทั้งหมด จึงจะเป็นองค์ประชุม และให้นำข้อบังคับการประชุมปรึกษาของวุฒิสภาในส่วนที่เกี่ยวกับกรรมการมาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๑๒๕ ร่างพระราชบัญญัติที่ต้องขยับยั้งไว้โดยบทบัญญัติมาตรา ๑๒๓ นั้น เมื่อเวลาหนึ่งปีได้ล่วงพ้นไป นับแต่วันที่วุฒิสภาส่งร่างพระราชบัญญัติกลับคืนมายังสภาผู้แทนสภาผู้แทนอาจกร่างพระราชบัญญัตินั้น ขึ้นพิจารณาใหม่ได้ในกรณีเช่นว่านี้ ถ้าหากสภาผู้แทนลงมติขยับยั้งร่างเดิมหรือร่างที่คณะกรรมการร่วมกันพิจารณาด้วยคะแนนเสียงมากกว่ากึ่งจำนวนสมาชิกทั้งหมดของสภาแล้ว ก็ให้ถือว่าร่างพระราชบัญญัตินั้นเป็นอันได้รับความเห็นชอบของรัฐสภา และให้ดำเนินการต่อไปตามความในมาตรา ๑๖

ถ้าร่างพระราชบัญญัติที่ต้องขยับยั้งไว้เป็นพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงิน สภาผู้แทนอาจกร่างพระราชบัญญัตินั้น

ฉบับพิเศษ หน้า ๕๔

ตอนที่ ๑๗ เล่ม ๖๖ ราชกิจจานุเบกษา ๒๓ มีนาคม ๒๔๕๒

ชั้นพิจารณาใหม่ได้ทันที ในกรณีเช่นว่านี้ ถ้าหากสภาผู้แทนลงมติยืนยันร่างเดิมหรือร่างที่คณะกรรมการร่วมกันพิจารณา ด้วยคะแนนเสียงมากกว่ากึ่งจำนวนสมาชิกทั้งหมดของสภาแล้ว ก็ให้ถือว่าร่างพระราชบัญญัตินั้นเป็นอันได้รับความเห็นชอบของรัฐสภา และให้ดำเนินการต่อไปตามความในมาตรา ๗๖

มาตรา ๑๒๕ ในกรณีที่สภาผู้แทนสิ้นอายุหรือมีการยุบสภาผู้แทน บรรดาร่างพระราชบัญญัติที่รัฐสภายังมิได้ให้ความเห็นชอบ หรือที่พระมหากษัตริย์ไม่ทรงเห็นชอบด้วย หรือมิได้พระราชทานคืนมาภายในเก้าสิบวัน ให้เป็นอันตกไป

มาตรา ๑๒๖ งบประมาณแผ่นดินประจำปีให้ทำเป็นพระราชบัญญัติ ถ้าพระราชบัญญัติออกไม่ทันปีใหม่ ให้ใช้พระราชบัญญัติงบประมาณปีก่อนนั้นไปพลาง

มาตรา ๑๒๗ การจ่ายเงินแผ่นดิน จะกระทำได้ก็เฉพาะที่ได้อนุญาตไว้ในกฎหมายว่าด้วยงบประมาณ เว้นแต่ในกรณีจำเป็นรีบด่วนจะจ่ายไปก่อนก็ได้ แต่ต้องเป็น

ฉบับพิเศษ หน้า ๕๕

ตอนที่ ๑๗ เล่ม ๖๖ ราชกิจจานุเบกษา ๒๓ มีนาคม ๒๔๘๒

ไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ ในกรณี
เช่นว่านี้ ต้องขออนุมัติจากรัฐสภาในโอกาสแรกที่พึง
กระทำได้

คำอนุมัติของรัฐสภาให้ทำเป็นพระราชบัญญัติเฉพาะ
เรื่อง หรือรวมลงไว้ในพระราชบัญญัติโอนเงินในงบประมาณ
หรือพระราชบัญญัติงบประมาณเพิ่มเติม หรือพระราช
บัญญัติงบประมาณประจำปีถัดไป

มาตรา ๑๕๘ วุฒิสภาและสภาผู้แทนมีอำนาจควบคุม
ราชการแผ่นดินโดยบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้

มาตรา ๑๕๙ ในที่ประชุมวุฒิสภาหรือสภาผู้แทน สมาชิก
ทุกคนมีสิทธิตั้งกระทู้ถามรัฐมนตรีในข้อความใดอันเกี่ยวกับ
งานในหน้าที่ได้ แต่รัฐมนตรีย่อมมีสิทธิที่จะไม่ตอบ เมื่อ
เห็นว่าข้อความนั้นยังไม่ควรเปิดเผย เพราะเกี่ยวกับความ
ปลอดภัยหรือประโยชน์สำคัญของแผ่นดิน

มาตรา ๑๖๐ สมาชิกวุฒิสภาหรือสมาชิกสภาผู้แทน
ไม่ต่ำกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดของแต่ละสภา
มีสิทธิเข้าชื่อเสนอญัตติขอให้เปิดอภิปรายทั่วไปในวุฒิสภา

ฉบับพิเศษ หน้า ๕๖

ตอนที่ ๑๗ เล่ม ๖๖ ราชกิจจานุเบกษา ๒๓ มีนาคม ๒๔๘๒

หรือสภาผู้แทน แล้วแต่กรณี เพื่อให้คณะรัฐมนตรีแถลง
ข้อเท็จจริงหรือแสดงความคิดเห็นในปัญหาอันเกี่ยวกับการ
บริหารราชการแผ่นดิน

ญัตติดังกล่าวในพรรคก่อน ถ้าเป็นของสมาชิกแห่ง
สภาใดก็ให้ยื่นต่อประธานแห่งสภานั้น และให้ประธาน
แห่งสภาที่ได้รับญัตติแจ้งไปยังนายกรัฐมนตรี เพื่อกำหนด
เวลาสำหรับการเปิดอภิปรายทั่วไป ซึ่งต้องไม่ช้ากว่าสามสิบ
วันนับแต่วันที่นายกรัฐมนตรีได้รับแจ้ง แต่คณะรัฐมนตรี
ย่อมมีสิทธิที่จะขอให้ระงับการเปิดอภิปรายทั่วไป นั้นเสียได้
เมื่อเห็นว่าเป็นเรื่องที่ยังไม่ควรเปิดเผย เพราะเกี่ยวกับความ
ปลอดภัยหรือประโยชน์สำคัญของแผ่นดิน

ในการเปิดอภิปรายทั่วไปตามมาตรานี้ สภาจะลงมติ
ในปัญหาที่อภิปรายมิได้

มาตรา ๑๓๑ สมาชิกสภาผู้แทน ไม่ต่ำกว่าหนึ่งในสาม
ของจำนวนสมาชิกทั้งหมด มีสิทธิเข้าชื่อเสนอญัตติขอ
เปิดอภิปรายทั่วไป เพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายตัว
หรือทั้งคณะ

ฉบับพิเศษ หน้า ๕๗

ตอนที่ ๑๗ เล่ม ๖๖ ราชกิจจานุเบกษา ๒๓ มีนาคม ๒๔๘๒

เมื่อการเปิดอภิปรายทั่วไปในสภาผู้แทนสิ้นสุดลง โดย
มิใช่ด้วยมติให้ผ่านระเบียบวาระเปิดอภิปรายนั้นไป ก็ให้
ประธานสภาผู้แทนแจ้งไปยังประธานวุฒิสภา และในกรณี
เช่นว่านี้ วุฒิสภาอาจเปิดอภิปรายทั่วไปในปัญหาเดียวกัน
นั้น และอาจส่งข้อสังเกตไปยังสภาผู้แทนเพื่อประกอบการ
พิจารณาของสภานั้นได้

การลงมติไว้วางใจหรือไม่ไว้วางใจ ให้สภาผู้แทน
กระทำภายหลังที่ได้รับแจ้งผลแห่งการประชุมปรึกษาของวุฒิ
สภาตามความในวรรคก่อนแล้ว

มาตรา ๑๓๒ ถ้ามีปัญหาเกี่ยวกับราชการแผ่นดิน ที่คณะ
รัฐมนตรีเห็นสมควรจะฟังความคิดเห็นของสมาชิกวุฒิสภา
และสมาชิกสภาผู้แทน นายกรัฐมนตรีจะแจ้งไปยังประธาน
รัฐสภาขอให้มีการเปิดอภิปรายทั่วไปในที่ประชุมร่วมกันของ
รัฐสภาก็ได้ ในกรณีเช่นว่านี้รัฐสภาจะลงมติในปัญหาที่
อภิปรายมิได้

มาตรา ๑๓๓ การประชุมวุฒิสภาและสภาผู้แทนย่อม
เป็นการเปิดเผยตามลักษณะที่กำหนดไว้ในข้อบังคับของ

ฉบับพิเศษ หน้า ๕๗

ตอนที่ ๑๗ เล่ม ๖๖ ราชกิจจานุเบกษา ๒๓ มีนาคม ๒๕๕๒

แต่ละสภา แต่ถ้าหากคณะรัฐมนตรีหรือสมาชิกของแต่ละสภาไม่น้อยกว่ายี่สิบห้าคนร้องขอให้ประชุมลับ ก็ให้ประชุมลับ

มาตรา ๑๓๔ วุฒิสภาและสภาผู้แทนมีอำนาจเลือกสมาชิกของแต่ละสภาดังเป็นคณะกรรมการสามัญ และมีอำนาจเลือกบุคคลที่เป็นสมาชิกหรือมิได้เป็นสมาชิกดังเป็นคณะกรรมการวิสามัญ เพื่อกระทำการหรือพิจารณาสอบสวนเรื่องใด ๆ อันอยู่ในวงงานของสภาแล้วรายงานต่อสภา คณะกรรมการที่กล่าวนี้ย่อมมีอำนาจเรียกบุคคลใด ๆ มาแถลงข้อเท็จจริงหรือแสดงความคิดเห็นในการที่กระทำหรือเรื่องที่พิจารณาอยู่นั้นได้

เอกสิทธิ์ที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๐๘ นั้น ให้คุ้มครองถึงบุคคลผู้กระทำหน้าที่ตามมาตรานี้ด้วย

มาตรา ๑๓๕ กิจการประชุมคณะกรรมการ ต้องมีกรรมการการประชุมไม่ต่ำกว่ากึ่งจำนวนกรรมการทั้งหมด จึงจะเป็นองค์ประชุม

ฉบับพิเศษ หน้า ๕๘

ตอนที่ ๑๗ เล่ม ๖๖ ราชกิจจานุเบกษา ๒๓ มีนาคม ๒๔๕๒

มาตรา ๑๓๖ วุฒิสภาและสภาผู้แทนมีอำนาจตั้งข้อ
บังคับการประชุมปรึกษาของแต่ละสภา เกี่ยวกับการเสนอ
ร่างพระราชบัญญัติ การเสนอญัตติ การประชุม การปรึกษา
และกิจการอื่น เพื่อดำเนินการตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ

ส่วนที่ ๕

การประชุมร่วมกันของรัฐสภา

- มาตรา ๑๓๗ ในกรณีต่อไปนี้ให้รัฐสภาประชุมร่วมกัน
- (๑) การให้ความเห็นชอบในการตั้งผู้สำเร็จ
ราชการแทนพระองค์ตามความในมาตรา
๑๕ และมาตรา ๒๐
 - (๒) การพิจารณาตนของผู้สำเร็จราชการแทน
พระองค์ ต่อรัฐสภาตามความในมาตรา
๒๒
 - (๓) การให้ความเห็นชอบในการสืบราช
สมบัติตามความในมาตรา ๒๕
 - (๔) การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติใหม่ตาม
ความในมาตรา ๗๗

ฉบับพิเศษ หน้า ๖๐

ตอนที่ ๑๗ เล่ม ๖๖ ราชกิจจานุเบกษา ๒๓ มีนาคม ๒๔๘๒

- (๕) การเปิดประชุมรัฐสภาตามความใน
มาตรา ๑๑๔
- (๖) การเปิดอภิปรายทั่วไปตามความใน
มาตรา ๑๓๒
- (๗) การให้ความยินยอมในการประกาศ
สงครามตามความในมาตรา ๑๕๓
- (๘) การให้ความเห็นชอบแก่หนังสือสัญญา
ตามความในมาตรา ๑๕๔
- (๙) การแต่งตั้งตุลาการรัฐธรรมนูญตาม
ความในมาตรา ๑๖๘
- (๑๐) การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญตามความ
ในมาตรา ๑๗๓
- (๑๑) การตีความรัฐธรรมนูญตามความใน
มาตรา ๑๗๗

มาตรา ๑๓๘ ในการประชุมร่วมกันของรัฐสภา ให้ใช้
ข้อบังคับการประชุมปรึกษาของวุฒิสภาโดยอนุโลม

มาตรา ๑๓๙ ในการประชุมร่วมกันของรัฐสภา ให้
นำบทที่ใช้แก่สภาทั้งสองมาใช้บังคับโดยอนุโลม

ฉบับพิเศษ หน้า ๒๑

ตอนที่ ๑๗ เล่ม ๖๖ ราชกิจจานุเบกษา ๒๓ มีนาคม ๒๔๘๒

หมวด ๗

อำนาจบริหาร

มาตรา ๑๔๐ พระมหากษัตริย์ทรงตั้งนายกรัฐมนตรีคนหนึ่งและรัฐมนตรีอื่นไม่น้อยกว่าสิบห้าคนและไม่มากกว่ายี่สิบห้าคน ประกอบเป็นคณะรัฐมนตรี มีหน้าที่บริหารราชการแผ่นดิน

ให้ประธานรัฐสภาเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการตั้งนายกรัฐมนตรี

มาตรา ๑๔๑ ก่อนเข้ารับหน้าที่ รัฐมนตรีต้องปฏิญาณตนต่อพระพักตร์พระมหากษัตริย์ ด้วยถ้อยคำดังต่อไปนี้

“ข้าพระพุทธเจ้า (ชื่อผู้ปฏิญาณ) ขอถวายสัตย์ปฏิญาณว่า ข้าพระพุทธเจ้าจะซื่อสัตย์สุจริตและจงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์ (พระบรมนามาภิไธย) และจะปฏิบัติหน้าที่เพื่อประโยชน์ของประเทศและประชาชน ทั้งจะรักษาไว้และปฏิบัติตามซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยทุกประการ”

มาตรา ๑๔๒ รัฐมนตรีจะเป็นข้าราชการประจำมิได้

ฉบับพิเศษ หน้า ๖๒

ตอนที่ ๑๗ เล่ม ๖๖ ราชกิจจานุเบกษา ๒๓ มีนาคม ๒๔๘๒

มาตรา ๑๔๓ รัฐมนตรีจะกระทำการใดๆ ที่ห้ามไว้มิให้สมาชิกวุฒิสภาและสภากษัตริย์แทนกระทำตามที่บัญญัติในมาตรา ๘๐ มิได้ และนอกจากนั้นรัฐมนตรีจะเป็นผู้จัดการ กรรมการ ที่ปรึกษา ตัวแทน หรือลูกจ้างของบุคคล ห้างหุ้นส่วน บริษัทหรือองค์การใดๆ ซึ่งดำเนินธุรกิจ เพื่อการค้าไร ก็มิได้ด้วย

มาตรา ๑๔๔ รัฐมนตรีผู้มิได้เป็นสมาชิกแห่งสภา ย่อมมีสิทธิเข้าประชุมและแถลงข้อเท็จจริงหรือแสดงความคิดเห็นในที่ประชุมของวุฒิสภาหรือสภาผู้แทน หรือที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภาได้ แต่ไม่มีสิทธิออกเสียงลงคะแนน

เอกสิทธิ์ที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๐๘ ให้นำมาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๑๔๕ ในการดำเนินนโยบายบริหารราชการแผ่นดิน คณะรัฐมนตรีต้องได้รับความไว้วางใจของสภาผู้แทน

รัฐมนตรีผู้ได้รับการแต่งตั้งให้ว่าการกระทรวงต้องรับผิดชอบต่อรัฐสภาในหน้าที่ของตน และรัฐมนตรีทุกคนจะได้

ฉบับพิเศษ หน้า ๖๓

ตอนที่ ๑๗ เล่ม ๖๖ ราชกิจจานุเบกษา ๒๓ มีนาคม ๒๔๘๒

รับการแต่งตั้งให้ว่าการกระทรวงหรือไม่ก็ตาม ต้องรับผิดชอบ
ร่วม กับต่อรัฐสภาในนโยบายทั่วไปของคณะรัฐมนตรี

มาตรา ๑๔๖ คณะรัฐมนตรีที่เข้าบริหารราชการแผ่นดิน
จะต้องแถลงนโยบายต่อสภาผู้แทน และต่อวุฒิสภา ตาม
ลำดับ การลงมติให้ความไว้วางใจหรือไม่ให้ความไว้วางใจ
คณะรัฐมนตรีนั้น ให้สภาผู้แทนกระทำภายหลังที่คณะรัฐ
มนตรีได้แถลงนโยบายต่อวุฒิสภาแล้ว

ในการที่คณะรัฐมนตรีแถลงนโยบายต่อวุฒิสภานั้น
วุฒิสภาอาจตั้งข้อสังเกตส่งไปยังสภาผู้แทนเพื่อประกอบการ
พิจารณาของสภานั้นได้

มาตรา ๑๔๗ ในระหว่างเวลาบริหารราชการแผ่นดิน
ภายหลังที่ได้รับความไว้วางใจจากสภาผู้แทนแล้ว ถ้ามีพฤติ
การณ์ที่คณะรัฐมนตรีเห็นสมควร คณะรัฐมนตรีจะขอให้สภา
ผู้แทนยืนยันความไว้วางใจอีกครั้งก็ได้ ในกรณีเช่นนั้น ให้นำ
บทบัญญัติมาตรา ๑๔๖ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ฉบับพิเศษ หน้า ๖๔

ตอนที่ ๑๗ เล่ม ๖๖ ราชกิจจานุเบกษา ๒๓ มีนาคม ๒๔๘๒

มาตรา ๑๔๔ รัฐมนตรีทั้งคณะพ้นจากตำแหน่งเมื่อ

- (๑) สภาผู้แทนไม่ให้ความไว้วางใจตามมาตรา ๑๔๖ หรือมาตรา ๑๔๗
- (๒) สภาผู้แทนมีมติไม่ไว้วางใจตามมาตรา ๑๓๑
- (๓) สภาผู้แทนที่ได้ให้ความไว้วางใจตามมาตรา ๑๔๖ สิ้นอายุหรือมีการยุบสภาผู้แทน
- (๔) คณะรัฐมนตรีลาออก
- (๕) ความเป็นรัฐมนตรีของนายกรัฐมนตรีสิ้นสุดลงตามมาตรา ๑๔๘

คณะรัฐมนตรีที่พ้นจากตำแหน่งต้องอยู่ในตำแหน่งเพื่อ
ดำเนินงานไปจนกว่าจะตั้งคณะรัฐมนตรีขึ้นใหม่

มาตรา ๑๔๕ ความเป็นรัฐมนตรีสิ้นสุดลงเฉพาะตัวเมื่อ

- (๑) ตาย
- (๒) ลาออก
- (๓) มีลักษณะต้องตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๘๐
(๑) (๒) (๓) และ (๔) และมาตรา ๘๓ (๑) (๒) และ (๓)

ฉบับพิเศษ หน้า ๖๕

ตอนที่ ๑๗ เล่ม ๖๖ ราชกิจจานุเบกษา ๒๓ มีนาคม ๒๔๘๒

- (๔) ต้องคำพิพากษาโทษจำคุก
- (๕) กระทำการที่ต้องห้ามตามมาตรา ๑๔๓
- (๖) สถาปนาตนเองขึ้นเป็นกษัตริย์โดยมิชอบด้วยกฎหมาย

๑๓๑

มาตรา ๑๕๐ ในเหตุฉุกเฉินที่มีความจำเป็นรีบด่วน ในอันจะรักษาความปลอดภัยสาธารณะ หรือ บังคับค้ำยบังคับสาธารณะ และจะเรียกประชุมรัฐสภาให้ทันทั่วทั้งมิได้ก็ดี เมื่อกรณีเช่นนั้นเกิดขึ้นในระหว่างสภาผู้แทนถูกยุบก็ได้ พระมหากษัตริย์จะทรงตราพระราชกำหนดให้ใช้บังคับตั้งเช่นพระราชบัญญัติก็ได้

ในการประชุมรัฐสภาคราวต่อไป ให้เสนอพระราชกำหนดนั้นต่อรัฐสภาโดยไม่ชักช้า ถ้ารัฐสภาอนุมัติแล้ว พระราชกำหนดนั้นก็ให้มีผลเป็นพระราชบัญญัติต่อไป ถ้ารัฐสภาไม่อนุมัติ พระราชกำหนดนั้นก็เป็นอันตกไป แต่ทั้งนี้ไม่กระทบกระทั่งกิจการที่ได้เป็นไปในระหว่างที่ใช้พระราชกำหนดนั้น

ตอนที่ ๑๓ เล่ม ๖๖ ราชกิจจานุเบกษา ๒๓ มีนาคม ๒๔๘๒

คำอนุมัติและไม่อนุมัติให้ทำเป็นพระราชบัญญัติ

มาตรา ๑๕๑ ในระหว่างสมัยประชุม ถ้ามีความจำเป็น
ต้องมีกฎหมายเกี่ยวกับการภาษีอากรหรือเงินตรา ซึ่งจะต้อง
ได้รับการพิจารณาโดยด่วนและลับเพื่อรักษาประโยชน์ของ
แผ่นดิน พระมหากษัตริย์จะทรงตราพระราชกำหนดให้ใช้
บังคับตั้งเช่นพระราชบัญญัติก็ได้

พระราชกำหนดที่ได้ตราขึ้นตามความในวรรคก่อน จะ
ต้องนำเสนอต่อรัฐสภาภายในสองวันนับแต่วันถัดจากวัน
ประกาศในราชกิจจานุเบกษา และให้นำบทบัญญัติมาตรา
๑๕๐ วรรคสองและวรรคสามมาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๑๕๒ พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจ
ในการประกาศใช้กฎอัยการศึก ตามลักษณะและวิธีการ
ตามกฎหมายว่าด้วยกฎอัยการศึก

ในกรณีที่มีความจำเป็นต้องประกาศใช้กฎอัยการศึก
เฉพาะแห่งเป็นการรีบด่วน เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารย่อมกระทำ
ได้ตามกฎหมายว่าด้วยกฎอัยการศึก

ฉบับพิเศษ หน้า ๖๗

ตอนที่ ๑๗ เติม ๖๖ ราชกิจจานุเบกษา ๒๓ มีนาคม ๒๔๕๒

มาตรา ๑๕๓ พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจในการประกาศสงคราม เมื่อได้รับความยินยอมของรัฐสภาแล้ว

มติให้ความยินยอมของรัฐสภา ต้องมีเสียงไม่ต่ำกว่าสองในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมดของทั้งสองสภา

มาตรา ๑๕๔ พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจในการทำหนังสือสัญญาสันติภาพสงบศึก และทำหนังสือสัญญาอื่นกับนานาประเทศ

หนังสือสัญญาใดมีบท เปลี่ยนแปลง อาณาเขตต์ไทย หรือจะต้องออกพระราชบัญญัติ เพื่อให้การเป็นไปตามสัญญา ต้องได้รับความเห็นชอบของรัฐสภา

มาตรา ๑๕๕ พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจในการพระราชทานอภัยโทษ

มาตรา ๑๕๖ พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจในการถอดถอนฐานันดรศักดิ์ และเรียกคืนเครื่องราชอิสริยาภรณ์

ตอนที่ ๑๗ เล่ม ๖๖ ราชกิจจานุเบกษา ๒๓ มีนาคม ๒๔๙๒

มาตรา ๑๕๗ พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจ
ในการตราพระราชกฤษฎีกาโดยไม่ขัดต่อกฎหมาย

มาตรา ๑๕๘ พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งและถอดถอน
ข้าราชการฝ่ายทหารและฝ่ายพลเรือนตำแหน่งปลัดกระทรวง
อธิบดี และเทียบเท่า

มาตรา ๑๕๙ การกำหนดคุณสมบัติ การบรรจุ การ
แต่งตั้ง การถอดถอนและการลงโทษข้าราชการ ให้เป็น
ไปตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

มาตรา ๑๖๐ ภายใต้บังคับมาตรา ๑๔ มาตรา ๑๘
มาตรา ๑๙ มาตรา ๙๒ มาตรา ๙๕ มาตรา ๑๑๖ มาตรา
๑๔๐ และมาตรา ๑๗๔ บทกฎหมาย พระราชหัตถเลขา
และพระบรมราชโองการใด ๆ อันเกี่ยวกับราชการแผ่นดิน
ต้องมีรัฐมนตรีลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ

หมวด ๘

อำนาจตุลาการ

มาตรา ๑๖๑ การพิจารณาพิพากษาอรรถคดีเป็นอำนาจ
ของศาลโดยเฉพาะ ซึ่งจะต้องดำเนินการตามกฎหมายและ
ในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์

ฉบับพิเศษ หน้า ๖๕

ตอนที่ ๑๗ เล่ม ๖๖ ราชกิจจานุเบกษา ๒๓ มีนาคม ๒๔๘๒

มาตรา ๑๖๒ บรรดาศาลทั้งหลายจะตั้งขึ้นได้ก็แต่โดย
พระราชบัญญัติ

มาตรา ๑๖๓ การตั้งศาลขึ้นใหม่ เพื่อพิจารณาพิพากษา
คดีใดคดีหนึ่งหรือที่มีข้อหาฐานใดฐานหนึ่งโดยเฉพาะ แทน
ศาลธรรมดาที่มีอยู่ตามกฎหมายสำหรับพิจารณาพิพากษาคดี
นั้น จะกระทำมิได้

มาตรา ๑๖๔ การบัญญัติกฎหมายให้มีผลเป็นการ
เปลี่ยนแปลงหรือแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยธรรมนูญศาล
หรือวิธีพิจารณา เพื่อใช้แก้คดีใดคดีหนึ่งโดยเฉพาะ จะ
กระทำมิได้

มาตรา ๑๖๕ ผู้พิพากษามีอิสระในการพิจารณา
พิพากษาอรรถคดีให้เป็นไปตามกฎหมาย

มาตรา ๑๖๖ พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง ย้าย และ
ถอดถอนผู้พิพากษา

มาตรา ๑๖๗ การแต่งตั้ง การย้าย และการถอด
ถอนผู้พิพากษาจะต้องได้รับความเห็นชอบของคณะกรรมการ

ฉบับพิเศษ หน้า ๗๐

ตอนที่ ๑๗ เล่ม ๖๖ ราชกิจจานุเบกษา ๒๓ มีนาคม ๒๔๘๒

ตุลาการ ตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ
ก่อน แล้วจึงนำความกราบบังคมทูล

การเลื่อนตำแหน่งและการเลื่อนเงินเดือนผู้พิพากษา
จะต้องได้รับความเห็นชอบของคณะกรรมการตุลาการ ตาม
กฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ

หมวด ๕

ตุลาการรัฐธรรมนูญ

มาตรา ๑๖๘ คณะตุลาการรัฐธรรมนูญประกอบด้วย
ประธานวุฒิสภา ประธานสภาผู้แทน ประธานศาลฎีกา
อธิบดีศาลอุทธรณ์ อธิบดีกรมอัยการ และบุคคลอื่นอีก
สี่คนซึ่งรัฐสภาแต่งตั้งจากผู้ทรงคุณวุฒิในทางกฎหมาย

ประธานวุฒิสภาเป็นประธานตุลาการรัฐธรรมนูญ

มาตรา ๑๖๘ คณะตุลาการรัฐธรรมนูญมีหน้าที่ตามที่
บัญญัติในรัฐธรรมนูญนี้

วิธีการพิจารณาของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ให้เป็น
ไปตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น

ตอนที่ ๑๗ เล่ม ๖๖ ราชกิจจานุเบกษา ๒๓ มีนาคม ๒๔๘๒

มาตรา ๑๗๐ ทุกครั้งที่มีการเลือกตั้งทั่วไป ให้รัฐสภาแต่งตั้งตุลาการรัฐธรรมนูญจากผู้ทรงคุณวุฒิใหม่ ภายในสามสิบวันนับแต่วันเปิดสมัยประชุมรัฐสภาครั้งแรก

กำหนดวันดังกล่าวในวรรคก่อนให้หมายถึงวันในสมัยประชุม

ในการแต่งตั้งตุลาการรัฐธรรมนูญตามความในวรรคแรก รัฐสภาจะแต่งตั้งผู้พ้นจากตำแหน่งให้เป็นตุลาการรัฐธรรมนูญใหม่ก็ได้

มาตรา ๑๗๑ ตุลาการรัฐธรรมนูญซึ่งรัฐสภาแต่งตั้งพ้นจากตำแหน่งเมื่อ

- (๑) เปิดสมัยประชุมรัฐสภาครั้งแรกหลังจากการเลือกตั้งทั่วไป
- (๒) ตาย
- (๓) ลาออก
- (๔) มีลักษณะต้องตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๘๐
(๑) (๒) (๓) และ (๔) และมาตรา ๘๓
(๑) (๒) และ (๓)

(๕) ต้องคำพิพากษาโทษจำคุก

มาตรา ๑๗๒ ถ้าตำแหน่งตุลาการรัฐธรรมนูญซึ่งรัฐสภาแต่งตั้งว่างลงเพราะเหตุอื่นใด นอกจากถึงคราวออกเมื่อเปิดสมัยประชุมรัฐสภาครั้งแรกหลังจากการเลือกตั้งทั่วไป ให้รัฐสภาแต่งตั้งตุลาการ รัฐธรรมนูญเข้ามาแทนภายในกำหนดเวลาสามสิบวัน

กำหนดวันดังกล่าวในวรรคก่อนให้หมายถึงวัน ในสมัยประชุม

หมวด ๑๐

การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ

มาตรา ๑๗๓ รัฐธรรมนูญนี้จะแก้ไขเพิ่มเติมได้ก็แต่โดยเงื่อนไขดังต่อไปนี้

- (๑) ผู้ตติขอแก้ไขเพิ่มเติมต้องมาจากคณะรัฐมนตรี หรือจากสมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนร่วมกัน หรือจากสมาชิกของแต่ละสภา ไม่ต่ำกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดของทั้งสองสภา

ฉบับพิเศษ หน้า ๗๓

ตอนที่ ๑๗ เล่ม ๖๖ ราชกิจจานุเบกษา ๒๓ มีนาคม ๒๔๕๒

- (๒) ญัตติขอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ให้รัฐสภาพิจารณาเป็นสามวาระ
- (๓) การออกเสียงลงคะแนนในวาระที่หนึ่งชั้นรับหลักการให้ใช้วิธีเรียกชื่อ และต้องมีเสียงเห็นชอบด้วยในการแก้ไขเพิ่มเติมนี้ไม่ต่ำกว่าสองในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมดของทั้งสองสภา
- (๔) การออกเสียงลงคะแนนในวาระที่สอง ชั้นพิจารณาเรียงลำดับมาตรา ให้ถือเอาเสียงข้างมากเป็นประมาณ
- (๕) เมื่อการพิจารณาวาระที่สองเสร็จสิ้นแล้วให้รอไว้สิบห้าวัน เมื่อพ้นกำหนดนี้แล้วให้รัฐสภาพิจารณาในวาระที่สามต่อไป
- (๖) การออกเสียงลงคะแนนในวาระที่สามชั้นสุดท้ายให้ใช้วิธีเรียกชื่อ และต้องมีเสียงเห็นชอบด้วยในการที่จะให้ออกใช้เป็นรัฐธรรมนูญไม่ต่ำกว่าสองในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมดของทั้งสองสภา

ระเบียบพิเศษ หน้า ๗๕

ตอนที่ ๑๗ เล่ม ๖๖ ราชกิจจานุเบกษา ๒๓ มีนาคม ๒๔๘๒

(๗) เมื่อการออกเสียงลงมติได้เป็นไปตามที่กล่าวข้างบนนี้แล้วให้นำขึ้นทูลเกล้าฯ ถวาย และให้นำบทบัญญัติมาตรา ๗๖ และมาตรา ๗๗ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๑๗๔ ถ้าพระมหากษัตริย์ทรงพระราชดำริเห็นว่าร่างรัฐธรรมนูญที่นำขึ้นทูลเกล้าฯ ถวาย ตามมาตรา ๑๗๓ กระทบถึงประโยชน์ได้เสียสำคัญของประเทศหรือประชาชน และทรงพระราชดำริเห็นสมควรให้ประชาชนได้วินิจฉัยพระมหากษัตริย์ย่อมทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจที่จะให้ประชาชนทั่วประเทศออกเสียงเป็นประชามติว่าเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบด้วยร่างรัฐธรรมนูญนั้น

ในการให้ประชาชนออกเสียงเป็นประชามติ พระมหากษัตริย์จะได้ทรงตราพระราชกฤษฎีกาภายในกำหนดเวลาเก้าสิบวัน นับแต่วันที่นำร่างรัฐธรรมนูญขึ้นทูลเกล้าฯ ถวาย ในพระราชกฤษฎีกานั้น ต้องกำหนดวันให้ประชาชนออกเสียงภายในเก้าสิบวัน ซึ่งต้องเป็นวันเดียวกันทั่วราชอาณาจักร และให้ประธานองคมนตรีเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ

ระเบียบพิเศษ หน้า ๑๕

ตอนที่ ๑๗ เล่ม ๖๖ ราชกิจจานุเบกษา ๒๓ มีนาคม ๒๔๕๒

ในเมื่อพระมหากษัตริย์ทรงใช้พระราชอำนาจตามมาตรานี้ มิให้นำบทบัญญัติมาตรา ๑๗๓ (๗) มาใช้บังคับ

มาตรา ๑๗๕ ในการให้ประชาชนออกเสียงตามมาตรา ๑๗๔ ถ้ามีเสียงข้างมากเป็นประชามติเห็นชอบด้วยร่างรัฐธรรมนูญ พระมหากษัตริย์จะได้ทรงลงพระปรมาภิไธยภายในสามสัปดาห์ นับแต่วันประกาศผลประชามติ และเมื่อได้ประกาศรัฐธรรมนูญนั้นในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

ถ้าไม่มีเสียงข้างมากเป็นประชามติเห็นชอบด้วยร่างรัฐธรรมนูญ ก็ให้ร่างรัฐธรรมนูญนั้นตกไป

มาตรา ๑๗๖ บุคคลผู้มีสิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนย่อมมีสิทธิออกเสียงประชามติ

หลักเกณฑ์และวิธีการออกเสียงประชามติ ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น

หมวด ๑๑

บทสุดท้าย

มาตรา ๑๗๗ ภายใต้บังคับมาตรา ๑๗๕ ถ้ามีปัญหาการตีความรัฐธรรมนูญอันอยู่ในงานของวุฒิสภา สภา

ฉบับพิเศษ หน้า ๗๖

ตอนที่ ๑๗ เล่ม ๖๖ ราชกิจจานุเบกษา ๒๓ มีนาคม ๒๔๘๒

ผู้แทน หรือที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภา ให้เป็นอำนาจ
ของรัฐสภาที่จะตีความ และให้ถือว่าการตีความของรัฐสภา
เป็นเด็ดขาด

ในการตีความรัฐธรรมนูญตามความในวรรคก่อน ต้อง
มีสมาชิกประชุมไม่ต่ำกว่ากึ่งจำนวนสมาชิกทั้งหมดของทั้ง
สองสภา จึงจะเป็นองค์ประชุม

มาตรา ๑๗๘ บทบัญญัติแห่งกฎหมายใดมีข้อความแย้ง
หรือขัดต่อรัฐธรรมนูญนี้ บทบัญญัตินั้นเป็นอันใช้บังคับ
ไม่ได้

มาตรา ๑๗๙ ในการที่ศาลจะใช้บทบัญญัติแห่งกฎหมาย
บังคับแก่คดีใด ถ้าศาลเห็นว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้น
ต้องด้วยบทบัญญัติมาตรา ๑๗๘ ก็ให้ศาลรอการพิจารณา
พิพากษาคดีไว้ชั่วคราว แล้วส่งความเห็นเช่นนั้นตาม
ทางการ เพื่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญจะได้พิจารณาวินิจฉัย

คำวินิจฉัยของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญให้ถือเป็นเด็ด
ขาด และให้ใช้ได้โดยคดีทั้งปวง แต่ไม่กระทบกระทั่งคำ
พิพากษาของศาลอันถึงที่สุดแล้ว

ฉบับพิเศษ หน้า ๑๑

ตอนที่ ๑๗ เล่ม ๖๖ ราชกิจจานุเบกษา ๒๓ มีนาคม ๒๔๕๒

คำวินิจฉัยของคณะกรรมการรัฐธรรมนูญ ให้ประกาศใน
ราชกิจจานุเบกษา

บทเฉพาะกาล

มาตรา ๑๘๐ ในวาระเริ่มแรก ถ้าต้องมีผู้สำเร็จราชการ
แทนพระองค์ตามรัฐธรรมนูญ ก็ให้ประธานอภิรัฐมนตรี
ซึ่งได้รับการแต่งตั้งตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
(ฉบับชั่วคราว) ทำหน้าที่ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ไป
จนกว่าจะได้มีการแต่งตั้งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ตาม
รัฐธรรมนูญ

มาตรา ๑๘๑ ให้สมาชิกวุฒิสภาซึ่งได้รับการแต่งตั้ง
ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว)
เป็นสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญ และกำหนดเวลา
แห่งสมาชิกภาพให้นับแต่วันที่ให้มีพระบรมราชโองการแต่งตั้ง
สมาชิกชุดนั้น

มาตรา ๑๘๒ ให้สมาชิกสภาผู้แทนซึ่งได้รับเลือกตั้ง
ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว)
เป็นสมาชิกสภาผู้แทนตามรัฐธรรมนูญ และอายุของ

ตอนที่ ๑๗ เล่ม ๖๖ ราชกิจจานุเบกษา ๒๓ มีนาคม ๒๔๘๒

สภาให้นับแต่วันเลือกตั้งทั่วไปซึ่งสมาชิกชุดนั้นได้รับเลือกตั้ง

ก่อนที่สมาชิกสภาผู้แทนซึ่งจะได้รับเลือกตั้งตามมาตรา ๑๔๔ เข้ารับหน้าที่ ให้สภาผู้แทนประกอบด้วยสมาชิกตั้งกล่าวในวรรคก่อน

มาตรา ๑๔๓ ภายในระยะเวลาสามสัปดาห์นับแต่วันใช้รัฐธรรมนูญนี้ มีให้นำบทบัญญัติมาตรา ๘๐ มาใช้บังคับแก่สมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทน แต่ทั้งนี้เฉพาะในกรณีที่สมาชิกนั้น ๆ ได้กระทำการต้องตามสภณะที่ต้องห้ามตามความในมาตรานั้นมาก่อนวันใช้รัฐธรรมนูญนี้

มาตรา ๑๔๔ ให้ดำเนินการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนเพิ่มขึ้นให้ครบถ้วน ตามเกณฑ์ที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๘๗ ให้เสร็จสิ้นภายในกำหนดเก้าสิบวันนับแต่วันใช้รัฐธรรมนูญนี้

มาตรา ๑๔๕ ภายใต้บังคับบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนเพิ่มขึ้นให้ครบถ้วนตามความในมาตรา ๑๔๔ ให้นำบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๔๗๕ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๓)

ฉบับพิเศษ หน้า ๑๕

ตอนที่ ๑๗ เล่ม ๖๖ ราชกิจจานุเบกษา ๒๓ มีนาคม ๒๔๘๒

พุทธศักราช ๒๔๗๘ และพระราชบัญญัติการเลือกตั้งแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. ๒๔๘๐ มาใช้บังคับ ยกเว้นการห้ามตามมาตรา ๑๗ (๑) แห่งพระราชบัญญัติการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๔๗๕ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๓) พุทธศักราช ๒๔๗๘

ก่อนที่จะได้มีกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนตามรัฐธรรมนูญนี้ ถ้าจะมีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทน ก็ให้นำบทบัญญัติวรรคก่อนมาใช้บังคับ

มาตรา ๑๕๖ ให้คณะรัฐมนตรีซึ่งได้รับการแต่งตั้งตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) คงอยู่ในตำแหน่งบริหารราชการแผ่นดินตามนโยบายที่ได้แถลงไว้ต่อรัฐสภาต่อไปก่อน และพ้นจากตำแหน่งเมื่อสมาชิกสภาผู้แทนชุดที่ ได้รับเลือกตั้งเพิ่มขึ้นตามความในมาตรา ๑๕๔ เข้ารับหน้าที่ และให้นำบทบัญญัติมาตรา ๑๔๘ วรรคสองมาใช้บังคับ

มาตรา ๑๕๗ ภายในระยะเวลาสามสิบวันนับแต่วันใช้รัฐธรรมนูญนี้ มิให้นำบทบัญญัติมาตรา ๑๔๓ มาใช้บังคับแก่รัฐมนตรี แต่ทั้งนี้เฉพาะในกรณีรัฐมนตรีนั้น ๆ

ฉบับพิเศษ หน้า ๘๐

ตอนที่ ๑๗ เล่ม ๖๖ ราชกิจจานุเบกษา ๒๓ มีนาคม ๒๔๕๒

ได้กระทำการตั้งตามลักษณะที่ต้องห้ามตามความในมาตรา
นั้นมาก่อนวันใช้รัฐธรรมนูญนี้

มาตรา ๑๘๘ ในวาระเริ่มแรก ให้รัฐสภาแต่งตั้ง
ตุลาการรัฐธรรมนูญตามความในมาตรา ๑๖๘ ให้เสร็จสิ้น
ภายในกำหนดสามสิบวัน นับแต่วันเปิดประชุมครั้งแรก
หลังจากวันใช้รัฐธรรมนูญนี้

กำหนดวันดังกล่าวในวรรคก่อนให้หมายถึงวันในสมัย
ประชุม

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

ศรีธรรมมาธิเบศ

ประธานวุฒิสภา